

Nr 150

Ampt Epe

www.ampt-epe.nl

HISTORISCHE VERENIGING

EMST - EPE - OENE - VAASSEN

Ampt Epe

Nr. 150 – maart 2005

REDACTIE: Wim van 't Einde, Dennenweg 15, 8172 AH Vaassen,
telefoon (0578) 57 65 51, e-mail wim@vanteinde.nl

Het blad verschijnt 4 keer per jaar en wordt gratis toegezonden aan de leden van de Historische Vereniging 'Ampt Epe'.

De vereniging stelt zich onder meer tot doel:

- het opwekken en versterken van de belangstelling voor de geschiedenis van Emst – Epe – Oene – Vaassen

Lidmaatschap 11,50 euro per jaar

Bestuur:

Voorzitter: E. de Jonge, Hanendorperweg 74, 8166 JJ Emst,
tel. (0578) 66 22 08; voorzitter @ ampt-epe.nl

Secretaris: H. Stakenburg, Ooster Oenerweg 33, 8167 PB
Oene, tel. (0578) 64 19 12; secretaris @ ampt-epe.nl

Penningmeester: M.L. Endendijk, Molenpad 1, 8162 ZH Epe, tel.
(0578) 61 30 78; penningmeester @ ampt-epe.nl

Leden: D. Andeweg-Hamer, W.J. van 't Einde,
H. Kloezeman, C. Schut, A. Westerink

Redactie-
commissie: W.J. van 't Einde, D. Andeweg-Hamer, L. van den
Bremen-Jonker, H. Tijman-Logtenberg

Giro: 119.40.15 ten name van penningmeester 'Ampt Epe'
I.S.S.N. nr. 1383-2026

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm op op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van 'Ampt Epe'.

Een terug- en vooruitblik

Van de voorzitter

Alweer een mijlpaal: 150 nummers *Ampt Epe*. We staan er in dit nummer bij stil, want het is een stukje eigen geschiedenis. Maar het werk gaat door en er wordt hard gewerkt aan het volgende item. Zestig jaar bevrijding is in zicht en dat houdt de redactie en vele anderen volop bezig.

Trouwens, er is veel activiteit. Binnen het bestuur wordt hard gewerkt om allerlei zaken te realiseren; het streekarchief komt toch in Epe en het Erfgoedplatform bereidt zich voor op onder andere de Open Monumentendag 2005.

Wellicht voorbarig, maar ik heb goede hoop dat cultuurhistorie meer begint te leven. En dat is een goede zaak. Wel baart de bedreiging van monumenten zorg. Nog steeds worden oude boerderijen afgebroken en verdwijnen landschapselementen. Heeft de gemeente wel voldoende oog voor gezichtsbepalende gebouwen en andere cultuurhistorische waarden in onze omgeving? Ik vrees van niet: zo heeft Epe als een van de weinige geen erfgoedcommissie. Ook wordt er nauwelijks geluisterd naar de wensen van hen die onze cultuurhistorische waarden een warm hart toedragen. En dat zijn er maar 3300: de leden van de diverse verenigingen, gilden en stichtingen in deze gemeente! Tellen we daar de niet-leden of gezinsleden bij, dan is dat een grote schare.

Tot slot. Zoals aangekondigd, bieden wij u dit jaar meer waar voor uw geld: vier keer kunt u profiteren van uw lidmaatschap via lezingen en excursies. Kom en neem uw vrienden mee, zou ik zeggen.

Evert de Jonge, voorzitter@ampt-epe.nl

Mededelingen

Postbus 114, 8170 AC Vaassen

Sinds kort is dit het nieuwe postadres van Ampt Epe.

Streekarchief

De gemeente(n) kon(den) er niet onderuit; na jarenlange waarschuwingen dat het depot in Epe niet voldeed aan de normen, mochten we in december 2004 vernemen dat het streekarchief Noord-Veluwe definitief in één gebouw komt. In Epe! Het is de bedoeling om aan de zijkant van het gemeentehuis (in het Loefpark) een aanbouw te realiseren. Via de zij-ingang kan het archief betreden worden, waardoor ook een avondopenstelling mogelijk wordt.

Ofschoon het bestuur zich kan voorstellen dat onze zusterverenigingen in Heerde en Hattem minder enthousiast zijn over een vestiging in Epe, zijn wij blij met de plannen. Een centrale plek betekent dat op alle dagen van de week een gang naar het archief mogelijk wordt en een avondopenstelling kan leiden tot een trefpunt van archiefvorschers.

Nummer 151: Themanummer '60 jaar bevrijding'

De redactie is volop bezig het volgende nummer van *Ampt Epe* te vullen met verhalen over de bevrijding. Zo werden al enkele boeiende interviews afgenomen. Maar er kan nog kopij worden ingezonden (*sluitingsdatum: 15 maart!*).

Fim/dia-avond Emst

Henk Kloezeman en Evert de Jonge verzorgen deze avond, waarin Emst centraal staat. Er wordt een zeer korte lezing gegeven over de oudste vermelding van de naam Emst en de Emsterhof, waarna Henk het overneemt. Hij zal uit zijn archief de nodige plaatjes laten zien. Het belooft een mooie avond te worden.

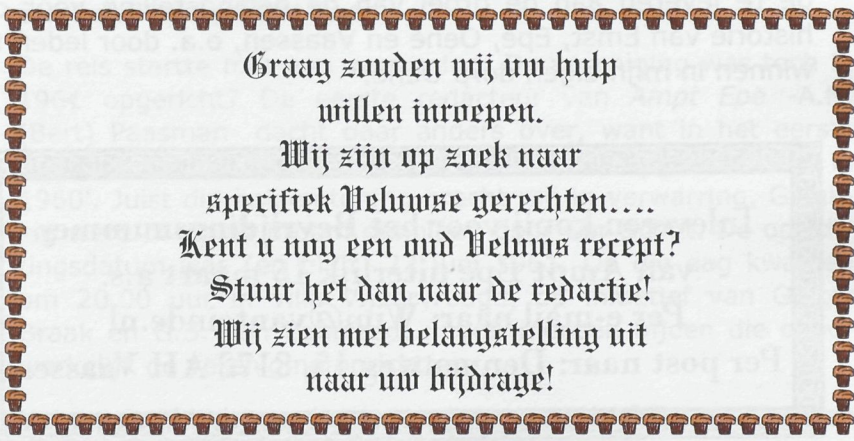
Leden (en hun partners) hebben vrije toegang. Van niet-leden zal een kleine bijdrage worden gevraagd.

Plaats: Zaal Gerrits, Hoofdweg, Emst, aanvang 20.00 uur.

Agenda

- 14-4-2005 Film/dia-avond in Emst, zaal Gerrits, aanvang 20.00 uur. Onderwerp: De spoorlijn Apeldoorn-Epe, de omgeving van de stations, in het bijzonder Emst
- 11-6-2005 Fietstocht in onze regio in samenwerking met de Stichting Regiocontact Vecht-Veluwe-IJsselstreek. In het volgende nummer kunt u lezen waar u kunt starten, enz.
- 10-09-2005 Open Monumentendag (onderwerp: religie) / cultuurhistorische markt
- 15-10-2005 Excursie (te voet) in De Dellen o.l.v. medelid L.G. Rondeboom
- 17-11-2005 Jaarvergadering en lezing in Vaassen
-

Een oproep

Graag zouden wij uw hulp
willen invoepen.
Wij zijn op zoek naar
specifiek Veluwe gerechten....
Kent u nog een oud Veluws recept?
Stuur het dan naar de redactie!
Wij zien met belangstelling uit
naar uw bijdrage!

Bestuursleden stellen zich voor

Hans Stakenburg

Mijn naam is Hans Stakenburg, 61 jaar en vutter, sedert 18 november 2004 secretaris van Ampt Epe.

Geboren en getogen in het westen des lands, maar sedert 25 jaar wonend in het IJsseldal, waarvan de laatste 12 jaar in Oene.

Mijn historische belangstelling voor deze regio is gewekt door de publicaties van Otten over veldnamen in de gemeente Epe. In de praktijk houd ik me bezig met het opsporen van nog niet bekende veldnamen van landerijen in de oude buurschap Ooster Oene en de plaatsbepaling van die landerijen op de kadastrale kaart van 1832.

Tevens probeer ik de vroegere (vóór 1832) eigenaren en/of gebruikers van mijn (woon)boerderij op te sporen.

Ik hoop als secretaris/bestuurslid van Ampt Epe een bijdrage te leveren aan de groei van de belangstelling voor de historie van Emst, Epe, Oene en Vaassen, o.a. door leden te winnen in mijn eigen dorp Oene.

Inleveren kopij voor het Bevrijdingsnummer
van Ampt Epe uiterlijk 15 maart a.s.
Per e-mail naar: Wim@vanteinde.nl
Per post naar: Dennenweg 15, 8172 AH Vaassen

Honderdvijftig nummers

Evert de Jonge

De redactie vond dat ik een begeleidend stukje moest schrijven bij het verschijnen van nummer 150. Als zo'n belangrijke club dat vraagt, kun je daar niet onderuit. Het thema was al snel

gevonden: de lotgevallen, redactie en inhoud van het blad. Gelukkig mocht ik van Cor Schut, de beheerder van het verenigingsarchief, alle 149 exemplaren lenen en startte ik met het karwei. Het werd een kleine reis door de tijd: van de jaren zestig naar de moderne geautomatiseerde wereld van nu. Bijna een halve eeuw *Ampt Epe*.

De reis startte met een verrassing. De vereniging was toch in 1961 opgericht? De eerste redacteur van *Ampt Epe* -A.N. (Bert) Paasman- dacht daar anders over, want in het eerste nummer schreef hij: 'Ampt Epe is in 1960 opgericht. Pas in 1960'. Juist die beklemtoning bracht mij in verwarring. Gelukkig werd ik uit de droom geholpen door Cor Schut. De oprichtingsdatum was (en blijft) 22 juni 1961. Op die dag kwamen om 20.00 uur in villa Vijvervreugd, op initiatief van G. ter Braak en G.S. van Lohuizen, negen mensen bijeen die daadwerkelijk de vereniging oprichtten.

Het eerste blad verscheen overigens pas in februari 1963 en

na een voorwoord van de burgemeester C.N. Renken en de (eerste) voorzitter G.S. van Lohuizen beet F. Zandstra de spits af met zijn 34-delige (!) serie 'Buurtschappen en markten'.¹⁾ Bert Paasman ging ervan uit dat de leden elkaar via het blad op de hoogte hielden van geschiedvondsten.

Er was een artikel over bier(brouwers), brouwerij *Het Anker*, en medelid D.A. Smit meldde dat hij alle jaargangen van de *Eper Krant* en *Het Veluws Nieuws* in kaart had gebracht. Wel miste hij nog enkele nummers; je kon hem bellen op telefoonnummer 2599.²⁾ Het blad telde 19 pagina's en werd nog ouderwets gestencild. Het kaft werd al gesierd met het wapen van de vereniging, dat, zoals nog steeds, rood van kleur was. Zo maakte Epe geschiedenis in 1963.

Nadat nummer 4 een primeurtje had -de eerste foto-, werd vanaf nummer 9 de redactie overgenomen door mej. P.E. Berkhout (Paasman was wegens studieredenen naar Zandvoort verhuisd). Zij was een bekend figuur -als bibliothecaresse- en onder haar leiding nam de omvang van het blad en het aantal artikelen toe. Het verscheen (meestal) driemaal per jaar.

Vanaf nummer 13 (januari 1968) kreeg het de naam *Mededeelingenblad*. Schrijvers waren onder andere de al genoemde Zandstra, Berkhout zelf, Paasman, Van Lohuizen en de latere voorzitter W. Terwel. De door hen behandelde onderwerpen varieerden van

Hier vergaderde Ampt Epe geregeld in de eerste jaren. Trouwens, diverse horecagelegenheden in de dorpen waren gastheer voor het Ampt.

Afbeelding uit: Gids voor de gemeente Epe (1967)

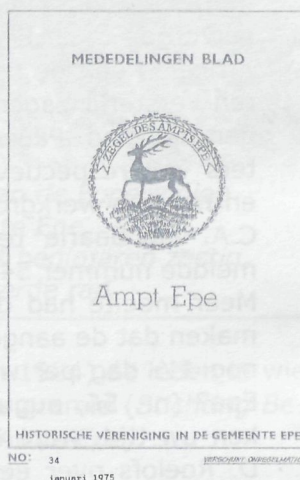

kerkgeschiedenis, overzichten van literatuur, curieuze zaken, tot buurschapsgeschiedenis, monumenten en archeologie. Ook werd voor het eerst een (zeer kort) jaarverslag gemaakt (februari 1967). Men vergaderde in *Stern* te Epe en in nummer 16 (januari 1969) werd er een onderwerpregister meegezonden.

Wat opvalt, is dat de activiteiten van de *Stichting tot behoud van kunstzinnige objecten met historische of kunstzinnige waarde in de gemeente Epe* ruime aandacht kregen in het blad. Ook cursussen voor amateur-historici, zoals lessen in het lezen van oud schrift, werden aangeprezen en A. Veldhuis publiceerde regelmatig genealogische gegevens over zijn en andere families. En omdat er toch geen nieuws onder de zon is, kreeg in nummer 20 (april 1970) de bevrijding van Epe aandacht.³⁾ In deze jaren werd nauwelijks iets gemeld van de activiteiten binnen de vereniging. Dat men niet stil zat, bleek bij het verschijnen van Berkhouts *Bibliografie van Epe en omgeving* dat ruime aandacht kreeg. Het werd als een waardevol werk beschouwd (oktober 1971). Het blad verscheen in die jaren nog steeds onregelmatig, maar bevatte stevast rubrieken als 'Boekaankondiging' en 'Berichten'. Zodoende werd er bijvoorbeeld melding gemaakt van het 25-jarige jubileum van *De Ossenstal* (1947-1972).⁴⁾

Berkhout deed haar beroep eer aan door nummer 36 (juli 1975) te vullen met een register van de voorgaande nummers. Dit was haar laatste daad. Met haar verdween de stencilmachine en het belangeloze typewerk van H. Voogd, die door de nieuwe redacteur R. Paasman⁵⁾ (nr. 37, januari 1976) even in het zonnetje werd gezet.

Ampt Epe werd vanaf nu gedrukt en zag er daarmee een stuk

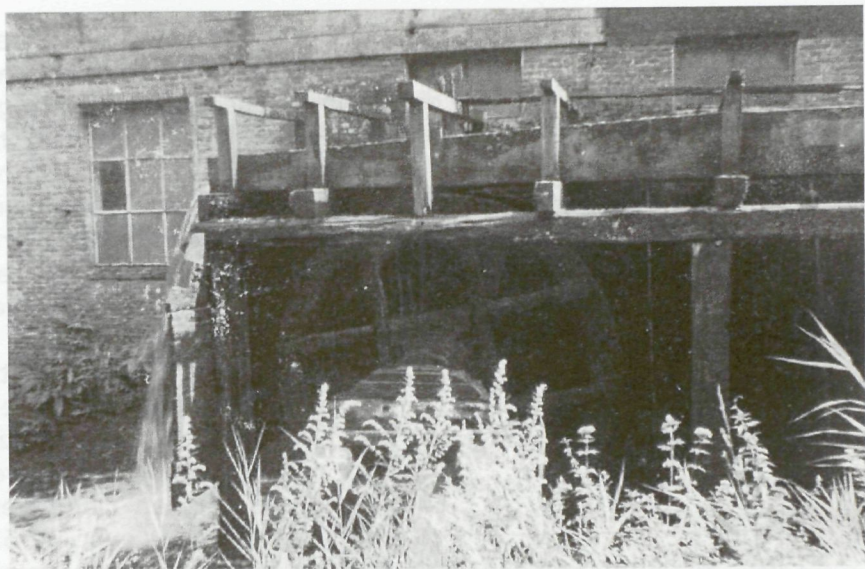

professioneler uit. De leden hebben het geweten: de contributie van f 5 werd verdriedubbeld tot f 15! Maar zij konden nu lezen wat de doelstelling van de vereniging was en er werden weer mededelingen vanuit het bestuur opgenomen. Een van de belangrijkste was in nummer 45 (november 1978) de oprichting van de *Stichting Veluws Streekmuseum Epe*, die terzijde werd gestaan door een commissie van deskundigen. Het bestuur van Ampt Epe was -evenals bij (en in) de *Stichting Behoud-* nauw betrokken bij de activiteiten. En, vanaf 1979 verscheen het blad vier keer per jaar.

Nummer 50 (maart 1980) werd een jubileumnummer waarin mej. Berkhout -die nog steeds de 'Literatuur-aankondiging' verzorgde- haar liefde voor het *Ampt* bejubelde in een gedicht. Artikelen van de schrijvers van het eerste uur, die de geleerden versterkt zagen door de redacteur en W. van Putten, vulden het blad. Paasman en Zandstra waren fervente voorvechters van respectievelijk onderwijsgeschiedenis en archeologie en richtten werkgroepen op. Door een lezing van 'de jeugdige C.A. van Baarle' telde de laatstgenoemde groep al zes leden, meldde nummer 54 (maart 1981).

Meer moeite had de vereniging om de gemeente duidelijk te maken dat de aangetrokken archivaris voor Heerde en Hattem nog 1½ dag per week over had: zou dat niets iets zijn voor Epe? (nr. 56, augustus 1981). Gelukkig kwam het ervan. En ken uw tijd, want in nummer 57 (december 1981) verhaalde D. Roelofs over een mislukte poging in 1828 om een rechtstreekse verbinding aan te leggen tussen Oene en Welsum!⁶⁾

Met het aantrekken van mevrouw (Dorry) te Riele-ter Laak vond het bestuur een opvolgster voor mej. Berkhout die na twintig jaar aan haar pensioen toe was (nr. 64, oktober 1983). Zowel als redactrice als via de rubriek 'Boekaankondiging' had zij een stevig stempel gedrukt op de (historische) bibliografie van onze gemeente. Zij werd dan ook het eerste erelid van de vereniging. Maar ze kon het niet laten, want met 'Mijlpalen' bleef zij verslag doen van recente gebeurtenissen in Epe en omgeving. In die tijd nam het aantal activiteiten toe. Voorzitter

*Op deze foto ziet u het watterrad van de kopermolen
aan de Kopermolenweg te Epe.
Foto (Hannie Tijman-Logtenberg) uit beginjaren zestig,
met het nog ongerestaureerde rad.*

Van Lohuizen lichtte in nummer 67 (juni 1984) de leden in wie wie was en wat men precies deed bij de gremia (*Stichting Behoud, Streekmuseum, Streekarchief en Ampt Epe*).

Was het altijd rozengeur en maneschijn? Wel nee. In nummer 71 (mei 1985) werd een felle discussie gevoerd tussen de leden W. Terwel en S. Verstegen over de vraag of er wel of niet gebruik werd gemaakt van de stoommachine op de kopermolens te Vaassen en Epe. Een nummer later werd eerstgenoemde voorzitter van de vereniging. Zijn eerste daad was het huldigen van de aftredende Gerrit Sander van Lohuizen, medeoprichter van *Ampt Epe*. Deze werd terecht erevoorzitter. Hetzelfde nummer (72, augustus 1985) meldde tevens het overlijden van mej. Berkhout, een coryfee van het eerste uur.

Nummer 75 (juni 1986) werd weer een jubileumnummer waarin aandacht werd geschonken aan de geschiedenis van het blad, maar tevens gewag werd gemaakt van het beperkt aantal 'vaste' schrijvers. De namen van dit trouwe korps heeft u min of meer al vernomen. Paasman sr. bleek het vaak moeilijk te hebben om alles op tijd te regelen. In die jaren moest het type- en drukwerk nog gecorrigeerd worden, voordat het blad definitief de deur uitging, een waar karwei. Kort daarna volgde een 'Onderwerp en schrijversregister over 1963-

1987', wederom een reuzenwerk. Alsof het niet op kon: in oktober 1986 werd Van Lohuizen ereburger van Epe en werd het eerste exemplaar van de jubileumuitgave *Concept beschrijving des Ampts Epe* aan de burgemeester overhandigd (nr. 77, december 1986). Wat verdween in die jaren, was de samenwerking met de *Stichting Behoud* en het *Streekmuseum*. Het blad besteedde geen aandacht meer aan de ontwikkelingen op het museale en monumentale vlak in Epe.

De inhoud veranderde nauwelijks, al waren er nu ook diverse artikelen over de landgoederen in de gemeente. Ook historici mochten hun doctoraalscripties aanbieden. Zowel 'Het gemeentebestuur tussen 1818 en 1865' als 'De vrouwenkiesrechtbeweging 1910-1923' waren interessante bijdragen. Dorry te Riele verzorgde nog steeds het 'Boekennieuws'. Paasman sr. zelf voerde een 'Vragenrubriek' in; op die wijze hoopte hij de (vele) vragen te stroomlijnen. Leden, maar ook niet-leden konden van deze nieuwigheid gebruik maken. Het werd zijn laatste daad, want na 13 jaar nam hij afscheid als redacteur en werd opgevolgd door Dorry te Riele (nr. 84, oktober 1988).

In nummer 91 (juli 1990) werden de lezers voorbereid op een

verandering; men wil de naam van het blad van *Mededelingenblad Ampt Epe* veranderen in alleen *Ampt Epe*. De vlag dekt de lading niet, stelde het bestuur, want het bevat meer artikelen dan mededelingen. Curieus genoeg duurde het nog tot nummer 98 (maart 1992), voordat het zover was.⁷⁾ Overigens nam de dikte van de nummers in die jaren af, waarschijnlijk door gebrek aan kopij. Misschien ook een reden dat de nummers 94 en 95 in één bandje verschenen, met als troost dat het geheel aan Vaassen 1100 was gewijd. Gelukkig ging het weer snel bergopwaarts, want weldra telde het blad weer 28 pagina's.

De strijd tussen Terwel en Verstegen was nog niet ten einde. De toenmalige voorzitter haalde fel uit tegen het boek *Gegoe-de ingezetenen. Jonkers & geërfdn op de Veluwe 1650-1830*. Vooral de graanmaten van Verstegen zaten Terwel hoog (nr. 98, maart 1992). Verder kwam het nauwelijks tot een dispuut in het blad. De coryfeeën van het eerste uur waren -op Terwel na- verdwenen als auteur. De heren Kreffer en Van Putten, maar ook archivaris Kouwenhoven waren min of meer vaste auteurs die diverse artikeltjes aanleverden die door de inmiddels 'gepromoveerde' Dorry -zij was tevens secretaris geworden- werden geplaatst. Vol trots schreef zij een voorbeschouwing bij nummer 100 (oktober 1992), waarbij tevens een register op de onderwerpen van de nummers 75-100 werd gevoegd.

'Eindelijk' eens wat reacties. In nummer 103 (juli 1993) kon de redactie verheugd meedelen dat zes mensen gereageerd hadden op een oproep om eens iets te leveren. Het waren echte verhalen van 'vröger'. Het bleef echter een probleem om voldoende schrijvers te vinden. Nummer 106 telde maar twee - weliswaar lange - bijdragen. Het groepje bleef beperkt tot Kreffer, Terwel, Kouwenhoven, (W.J.A.) Van 't Einde, Van den Bremen en Te Riele zelf. Zij hielden het blad op de been! Mededelingen vanuit het bestuur werden er nauwelijks gedaan als gevolg van de afname van activiteiten. Een lichtpuntje was het themanummer 110 (april 1995), geheel gewijd aan de bevrijding, 1945. Het extra dikke nummer telde 44 pagina's en bood

een gevarieerd beeld over verzet en victorie.

Wie veel bijdraagt, verdient een 'In memoriam'. Dit zal de gedachte bij het overlijden van Ds Van 't Einde zijn geweest, zodat zijn artikelen over Niersen uit de oudste jaargangen op herhaling kwamen in nummer 119 (juli 1997). Men verloor een regelmatige 'vuller' van het blad, maar in het volgende nummer werd de fakkel overgenomen door ondergetekende. Er was in die jaren onder andere aandacht voor het openen door Hare Majesteit van de archeologische themaroute 'Graven langs de weg' (nr. 123, juli 1998). En, vonden hun voorgangers het nog nodig stil te staan bij nummer 25, 50, 75 en 100, deze eer was niet weggelegd voor nummer 125 (december 1998). De artikelen in dat blad handelden over markten, vier generaties Lammers aan de Tongerenseweg, landbouwonderwijs, de Pelzerkamp, terwijl archivaris Kouwenhoven vol trots meldde dat zijn archief nu ook op het internet te vinden was.

Ook bij *Ampt Epe* stond de automatisering niet stil, want kopij werd regelmatig aangeleverd op een diskette. De drukker vond dat best, maar dan wel aangeleverd op ASCII of Text-format s.v.p.!

Een slag was het plotseling overlijden van Terwel (september 1999), die decennia lang een gewaardeerd leverancier was van archiefvondsten en andere artikelen. Gelukkig kwamen er nieuwe hofleveranciers zoals Lijda van den Bremen en Harry Bouwman. Vooral Lijda's 'Beste kinderen' werd een veel gelezen serie. Het bestuur roerde zich ook weer en er kwamen af en toe weer 'Mededelingen' en L. (Bertus) van den Bremen maakte een index op de nummers 1-133, waarin hij 9152 onderwerpen, geschreven door 809 auteurs, verwerkte! (nr. 134, maart 2001).

In nummer 136 (oktober 2001) nam Dorry te Riele de pen ter hand ter gelegenheid van ons 40-jarig bestaan. Haar artikel handelde over de oprichting in 1961.

Nummer 138 bracht een nieuwe tekst op de omslag. Voortaan stond er 'Historische vereniging Emst-Epe-Oene-Vaassen' om

te beklemtonen dat alle vier de dorpen even belangrijk zijn. Kort daarna daalde de hoeveelheid kopij. Dorry kreeg met moeite 16 pagina's gevuld (nr. 139, juli 2002). Een oud probleem. Het bestuur besloot dan ook in het vervolg zowel het jaarverslag als het verslag van de ledenjaarvergadering op te nemen. Artikelen als 'Zo maar wat vragen' moesten leiden tot reacties van de leden.

Een nieuwe voorzitter bracht een nieuwe wind. Vanaf nummer 143 (juli 2003) begon het blad met 'Mededelingen' van het bestuur en een nummer later startte ondergetekende met 'Een terug- en vooruitblik. Van de voorzitter' met de bedoeling de betrokkenheid van de leden bij de club en haar blad te vergroten.

In oktober 2003 legde Dorry te Riele haar taak als redactrice neer, een taak die zij 25 jaar lang had uitgeoefend. Zij werd dan ook in 2004 tot erelid benoemd. Haar opvolger werd Wim van 't Einde, die dankzij geautomatiseerde systemen het werk voor de drukker vereenvoudigde. Ook kwam via bestuurslid Henk Kloezeman meer fotomateriaal beschikbaar.

Het aantal pagina's nam ook fors toe; zo telde nummer 146 (maart 2004) er 48 (en nummer 147 zelfs 60!). De titelpagina maakte trots melding van de in januari 2004 in gebruik genomen website: www.ampt-epe.nl.

De veranderingen volgden elkaar snel op. Vanaf nummer 148 (oktober 2004) was er een nieuwe drukker. Gelre in Vaassen stopte, na decennia lang de huisdrukker te zijn geweest.

Tot slot: de nummers 148 en 149 waren gevuld met respectievelijk maar liefst 52 en 48 pagina's, een verdubbeling ten opzichte van de jaren negentig. En de inhoud? Divers zoals altijd, maar ook reacties op voorgaande artikelen. Gaan de leden de betrokkenheid weer voelen?

De redactie wordt sinds oktober 2004 gevormd door de dames Andeweg-Hamer, Van den Bremen-Jonker en Tijman-Logten-

berg. In de startperiode zullen zij nog worden 'gecoacht' door Wim van 't Einde. De dames hebben de schone taak op zich genomen de komende tijd de nummers te vullen, wat, zoals ik heb begrepen, nu minder een probleem is. Er komt steeds meer kopij en dat is een goede zaak.⁸⁾

Terugkijkend op 149 nummers valt op dat het voor de eerste vier redacteuren niet altijd meeviel om voldoende kopij te krijgen, de technische probleempjes te overwinnen en de deadlines te halen. Inhoudelijk waren de artikelen geregeld van een behoorlijk niveau; dat werd zelfs al eens opgemerkt door de regionale commentatoren.

De dorpen kwamen geregeld aan bod, zodat de naamgeving *Ampt Epe* niet leidde tot een beperkte blik. Schrijvers als Terwel, Van Lohuizen, Zandstra en Van den Bremen gingen de gehele gemeente door! Thema's waren er genoeg, zowel qua tijdvakken als qua onderwerpen. Soms werd er stilgestaan bij een belangrijk item, zoals de bevrijding of het zoveeljarig bestaan van een school of dorp. De laatste 'eenmansredacteur' Wim van 't Einde profiteerde van de ingetreden automatisering; de weg die ook het huidige 'redactietrio' zeker zal bewandelen.

Ik besluit met een woord van dank aan alle (oud-)redactieleden, maar ook aan de schrijvers van de diverse artikelen. Ga zo voort!

Noten:

- 1) Het laatste deel stond in nummer 49, november 1979.
- 2) Waar zou deze kaartenbak zijn gebleven?
- 3) Het volgende nummer is eveneens gewijd aan de bevrijding!
- 4) De courant meldde 5 februari 2005 dat de herbouw in 2006 gereed is, zodat in 2007 het 60-jarig bestaan gevierd kan worden.
- 5) Voogd typte en stencilde 14 jaargangen *Ampt Epe*. Paasman was de vader van de eerste redacteur, die overigens thans bekend staat als professor Paasman en onlangs met emeritaat ging.
- 6) Zelfs nu is die er nog niet, al schijnt het er binnenkort van te komen (tussen Nijbroek en Welsum).
- 7) Wellicht had men al een groot aantal omslagen liggen bij de drukker en iedere vereniging moet nu eenmaal op de kleintjes letten!
- 8) Misschien naar vijf nummers per jaar?

Reactie op 'Denkende an...'

Hanny Sterken

In Ampt Epe 148 blz. 26/27 staat een schoolfoto, volgens de tekst uit de periode vlak voor de Tweede Wereldoorlog. (onderschrift schooljaar 1950/1951 klopt volgens mij niet). Mijn moeder van 77 meende zich in één van de kinderen te herkennen. Ook haar 1 jaar oudere broer zou op deze foto moeten staan.

Mijn vraag is: Hoe kom ik voor mijn moeder aan een duidelijker afdruk van deze foto? Via de Zuukerschool? Via Lijda van den Bremen-Jonker? Uiteraard wil ik gemaakte kosten vergoeden.

De Zuukerschool van een andere kant gezien (foto Lia Obee)

De personen waar het om gaat, zijn Rensje Steenwoerd (geboren 1927) en haar broer Helmich Steenwoerd (geboren 1926). Inmiddels heb ik van Lijda van den Bremen-Jonker gehoord dat de bedoelde foto in Ampt Epe wel degelijk uit 1950-1951 is en dat mijn moeder en haar broer er dus niet op kunnen staan. Zij adviseerde mij bij de Zuukerschool te informeren naar foto's waar ze mogelijk wel op staan.

Jeugdherinnering

G. Zevenbergen, Epe

De in nummer 149 van Ampt Epe afgedrukte foto op blz. 11 van de oude Zuukerschool roept bij mij nog de volgende herinnering op.

Eerst zij vermeld, dat mijn vader aan deze school als hoofd-onderwijzer verbonden was in de periode van 1909 tot 1929. Wij woonden toen in het huis dat naast de school staat (niet zichtbaar). Mijn vader staat ook op de foto op blz. 10 onder nr. 16. In het betreffende huis ben ik in 1919 geboren.

Ik denk dat het omstreeks 1928 is geweest, dat er enkele werkzaamheden in de omgeving verricht werden, waarbij een paard gebruikt werd. Tijdens een koffiepauze hadden de begeleiders het paard vastgemaakt aan een van de pilaren van het 'oude zink'. Ik maakte toen het paard los en via het muurtje bij deze pilaar kon ik op de rug van het paard klimmen. Het paard deed daarna precies datgene wat ik graag wilde, n.l. het liep heel rustig een rondje over het schoolplein om daarna weer naast het muurtje te gaan staan, zodat ik weer kon afstappen.

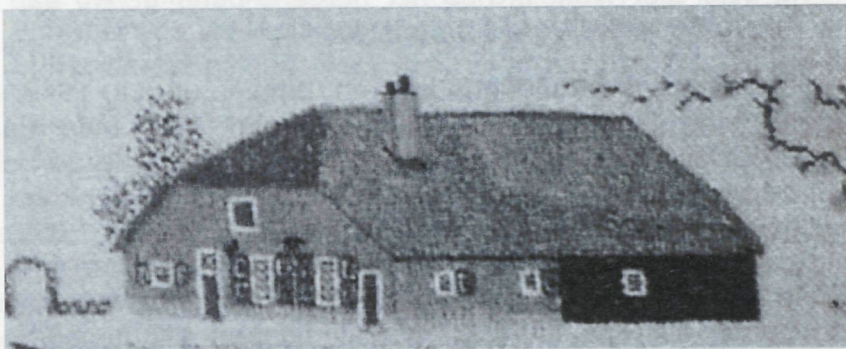
Ik weet nog dat mijn ouders en de begeleiders van het paard schrokken, toen ze van het voorval hoorden, want het was natuurlijk gevaarlijk om zonder zadel op het paard te zitten.

Het voorval heb ik altijd onthouden als een bijzondere communicatie tussen het paard en mij.

In en om 'Het Ruwe Veen'

De vreemde biggen

Lijda van den Bremen-Jonker

Was Lijda altijd thuis, dat gold - naarmate de jaren verstrekten - voor Willem Jan zeker niet.

Ongetwijfeld had dat te maken met zijn geaardheid. En deze geaardheid bracht weer met zich mee, dat hij een uitstraling had, waarop een beroep gedaan werd. Daarnaast was hij een intelligente man, die zeker bestuurlijke gaven had. Dat hij daarbij zijn bedrijf wat al te veel aan de zorgen van zijn vrouw overliet ... ? Och, we moeten het wellicht ook zien in de tijd. Trouwens, mijn grootmoeder is, ondanks het vele alleen zijn, altijd heel trots op haar man geweest. Bovendien was ze door haar ordelijke en huiselijke aard een vrouw, die de boel thuis heel goed in het gareel kon houden. Dat deed ze op haar eigen stille wijze, waarmee niet gezegd wordt, dat ze niet behoorlijk uit haar slof kon schieten.

"Maar", zo vertelde me één van de jongens, door de diaconie bij mijn grootouders terechtgekomen en daar vele jaren

in huis geweest, "ze was daarbij altijd eerlijk. Ik was een keer zo 'uut de bände' (niet te hanteren) dat je Opoe van de stoel opstond en recht voor me ging staan, met de woorden: 'Gait, äs et oe niet liek, dan goa'j mä terugge noar Vrouw Mulder'. Dat wilde ik van al m'n leven niet, al kreeg ik geld toe. Want ik heb het nergens beter gehad dan op het Ruwe Veen. Vooral bij je Opoe."

Dit komt ook tot uiting in brieven. Brieven uit o.a. 1940, die me niet alleen vertellen over deze zelfde Gait, maar daarnaast stille getuigen zijn van de gehechtheid die de beide ouder wordende mensen elkaar toedroegen. Ik denk dat ze me het niet kwalijk zouden nemen, dat ik er af en toe een stukje uit citeer. Zeker nu men elkaar steeds minder in briefvorm op de hoogte houdt van elkanders wel en wee, worden het bijna kostbare documenten. De gehechtheid waarover ik het daareven had, is heel goed te beluisteren in een brief, die mijn grootvader schrijft, als zijn vrouw met 'de jaarlijks weerkerende belroos' het bed moet houden:

"Ik hoop zo, dat alles nog lang zoo blijft, als het nu nog is, ook al word Leida gauw 76 jaar, op het oogenblik ligt ze al van af vorige Zaterdag in bed en ben ik de maandagmorgen daar na naar de dokter gegaan, want het bleef maar zoo, en toen die kwam, had ze de belroos ----- nu voelt ze haar na een hele tijd wat beter, en heeft alweer een grapje met ons, vooral met Gerrit. Die vraagt mijn wel 10 maal daags, 'Hoe is het met moeder Leida, word ze dan wel gauw weer beter, 't is zo stille in huus'."

Had de goede man op dat ogenblik geweten, dat zijn Lijda hem - in haar hele ouderdom - nog zo lang zou overleven ... Maar voorlopig moet ik maar bij de tijd blijven.

De verschillende bestuursfuncties, waarmee mijn grootvader zich in de loop der jaren zou gaan bezig houden, waren o.a. de bijenvereniging, de Coöp. Aan- en Verkoopvereniging, de varkensfokvereniging en de diaconie.

Deze functies brachten met zich mee, dat hij vaak overdag, maar zeker vele avonden van huis was. Wij kunnen ons dat nu misschien niet meer zo goed voorstellen, maar het moet een heel 'gewonder' geweest zijn om – vooral tijdens de winteravonden – in het aardeduister de weg te vinden, over o.a. zijn eigen 'weggien'. In het bijzonder, als het na een vorstperiode was gaan dooien. En dat allemaal per fiets en in het zwarte pak.

Dat ging ook wel eens helemaal mis. Niet dat het zwarte pak daar debet aan was. Nee, dat lag meer aan het stepje op het achterwiel, een hulpmiddel zonder hetwelk mijn grootvader maar met moeite op de fiets kwam. Op een kwaad ogenblik is hij daarbij zo gevallen, dat zijn vrouw in haar bezorgdheid (*"want opeens zag ik in de veerte et veurlich van zien fietse niet meer"*) haar angst voor het duister

*Bestuur Coöp. Aan- en Verkoopvereniging
Zittend 2^e van links: opa Jonker*

overwon en met de 'luchte' in de hand, de allee opging. Ze zijn in ieder geval samen thuisgekomen.

De weinige keren, dat een verplichting hem zo ver van huis bracht, dat het haast onmogelijk was om tijdig op Tongeren terug te zijn, bracht Willem Jan graag de nacht door bij vrienden. Doch zijn onderbewustzijn ging blijkbaar niet steeds mee op reis. Want éénmaal heeft hij het bestaan om bij zo'n logeerpartij het hele gezin op rebel te jagen door zijn bed uit te komen, luid roepende: "Gait, zu'j d'r noen verduid is uut komen."

Voor Lijda was het best zwaar om veel alleen te zijn. Vooral in de eerste jaren. Anna was niet steeds meer om haar heen en de kleine Willem nog te jong om op terug te vallen, als de nood aan de vrouw kwam. Ze had er, zoals ze het zelf uitdrukte 'een bliksemse heakel' an.

Het verhaal, dat ze dan alle klompen, die ze maar vinden kon, op de stoep zette om daarna de verdere avond een gesprek met zichzelf overeind te houden, voor het geval er misschien onguur volk aan de deur zou komen, is overbekend. Dat wat betreft de brandhoorn minder. Dit kleine stuk koper, dat op de heerd hing, heeft mijn grootmoeder er namelijk één keer toegebracht om er gebruik van te maken. Maar het getoeter kon dan wel luid over het nachtelijk Tongeren schallen, er kwam geen hulp. En daar was het haar wel om te doen geweest. Nadien heeft ze dat dan ook nooit weer gedaan, "want et hielp mien toch niks."

Vanaf 1918 vind ik in de boeken der diaconie bij de jaarlijkse afsluiting betreffende de 'Uitgaven voor Armenzorg' de handtekening van mijn grootvader. Daar hij in de kerkenraad de taak van diaken op zich genomen had, kreeg hij bemoeienis met Beekzicht, dat in die tijd fungeerde als tehuis van de voogdijvereniging 'Tot Steun' en daarmee met de jonge mensen, om wie het tenslotte ging. Deze werden, te-

gen een jaarlijkse vergoeding, bij diverse gezinnen uitbesteed, waardoor ze al gauw aangeduid werden als 'bestedingen'.

Niet in ieder gezin verliep een dergelijke plaatsing even goed. Mijn grootouders hebben zo ook, door de jaren heen, drie jongens in huis genomen, onder wie voornoemde Gait. En het zal voor de beide mensen een hele uitkomst geweest zijn, dat er hulp voorhanden was, zeker toen hun zoon de deur uitging. Dat ze het daarmee financieel echt ruimer kregen, waag ik te betwijfelen. Wel kwamen de jongens, ieder voor zich, op het Ruwe Veen in een bepaalde geborgenheid terecht, waarmee de algemene benaming ('et goedkope knechien veur et slimme waark') in dit geval, naar mijn mening, niet terecht is. Mijn grootmoeder vertaalde het later eenvoudig met de woorden: "*Belangrijk veur mien was toch ok, dät zo'n kiend, want wat was et soms anders nog, een plekke had, woar hé altied terechte kon.*"

En hoewel opa Jonker door de jongens wel als heel 'strabant' ervaren werd, was de verstandhouding, zo ik begrepen heb, naar beide kanten goed. Dit moge mede blijken uit het feit, dat ze, eenmaal op eigen benen, steeds bleven komen. En alle drie hebben ze, in de dagen na haar overlijden, bij de kist gestaan, om afscheid te nemen van 'Moeder Lijda'.

Willem Jan jr. was, na de lagere school op Tongeren, terechtgekomen op, zo men het in die tijd noemde, 'De Franse School' die gelegen was aan de Beekstraat. Of er ooit sprake geweest is van een verdere opleiding of dat hij zijn ouders op zou volgen, weet ik niet. In ieder geval trouwde hij in 1932 met Rika Bosch en ging wonen in de buurtschap Zuuk, waar ze het boerenbedrijf van de bruid voort zouden zetten.

Daar mijn grootmoeder bijna nooit van huis ging, waren eventuele bezoekers eigenlijk altijd wel verzekerd van kof-

Opoe en Opa Jonker in 1934 met de kleine stamhouder en een drietal gasten. Geheel rechts: Jaap Kris, de eerste 'jongen' die, naar ik begrepen heb, in huis kwam.

fie, thee en een praatje. Ook de vrouw des huizes vond het maar wat gezellig, als er 'geproat' kwam. De dagelijks weerkerende postbode ging haar bijna nooit mis. En waren boer en vrouw Jonker een enkele keer niet direct om de deur ... de koffiepot stond uitnodigend achterop de plaat van het fornuis geschoven en de daarbij behorende 'beschuit met suker', gesmeerd en wel, tussen een paar schoteltjes op de keukentafel. Kom er vandaag maar eens om.

Uiteraard kwam ook 'de Familie' geregeld naar het Ruwe Veen. Dat gebeurde echter nogal eens tegen etenstijd, of zo een huisvrouw op Tongeren het wel noemde, 'op Rauwenhofftied'. Een feit dat niet steeds door iedereen gewaardeerd werd. Het 'onder de deksel kijken', zoals twee

dames uit de familie wel plachten te doen, was iets waar vrouw Jonker een grondige hekel aan had en waarover ze dan ook geen blad voor de mond nam.

Voor de beide mensen was het een grote vreugde, als het jonge gezin van hun zoon naar Tongeren kwam. Eerst met de kleine stamhouder, later ook met de meisjes. Dit geschiedde van meet af aan op een ludieke manier, waarbij gebruik gemaakt werd van een transportfiets. Hierop stond, stevig vastgesjord, een ovale rieten mand, waarin door de jaren heen elke kleine Jonkerboreling werd vervoerd. Al naar gelang ze de mand uitgroeiden, kwamen de kinderen, gezeten op een juten zak, mee op de bagagedrager. En wat was het heerlijk, als ze mochten blijven slapen in de veiligheid van de bedstee, warm toegedekt door Opoe, immer vergezeld van het lieve 'welterusten, mien kiend' en een 'peapermuntien'. Om haar daarna dichtbij te weten, de onafscheidelijke omslagdoek om de schouders geslagen en haar voeten, steevast gestoken in een paar oude muilen, op de stoof. Op het geluid van de tikkende breipennen ging het inslapen vanzelf.

De vreemde biggen zorgden voor veel rumoer. En niet alleen in het varkenshok. Nadat het nieuws in de buurt bekend geworden was, haalde het de plaatselijke krant en van het één kwam het ander. Maar eigenlijk was het een regelrechte ramp.

De oorzaak van deze gebeurtenis was uiteraard een natuurlijke aangelegenheid. En als we dan nog preciezer zijn, lag de 'schuld' gewoon bij het koninklijk huis. Enige uitleg hierbij is trouwens wel geboden.

Was begin 1800 op de gehele Veluwe – bijna - geen wild varken meer te bekennen, een eeuw later lag dat wel even anders. De oorzaak hiervan moeten we zoeken in de grote voorliefde, die de toenmalige prins-gemaal koesterde voor de jacht. Om aan de passie van prins Hendrik tegemoet te

komen, werd het dier in ruime getale uitgezet, wat op zijn beurt weer resulteerde in een fors biggenbestand, met alle ongemak van dien.

De vreemde biggen

En waren deze dieren nu maar gebleven, waar ze geacht werden te blijven, n.l. in de bossen rondom Het Loo en Gortel – ook daar was niet iedereen er blij mee, gezien de schade die ze aanrichtten –, ze zwierven ook nog eens verder uit.

Dat zal zeker in de loop der jaren wel vaker problemen gegeven hebben, maar niet alles haalde het nieuws. De biggen van Jonker deden dat wel, gezien het bericht in de Eper Courant van zaterdag 10 April 1937:

"Bij boer Jonker op Tongeren heeft een varken dezer dagen 14 biggen geworpen waarvan nog 11 in leven zijn. De vader van dit nest is een wild zwijn, dat in December het varken heeft gedekt. Het is aan de biggen duidelijk te zien, dat ze van gemengd ras zijn. Het is misschien wel interessant, maar het is voor Jonker een groote schadepost, want het

wilde zwijn heeft zijn duren stamboekbeer totaal bedorven, zodat deze waardeloos is geworden. Deze beer is in December herhaaldelijk door het wilde zwijn aangevallen en gewond. Voor de wilde jongen zullen waarschijnlijk geen oormerken worden gegeven".

En was het hierbij maar gebleven, het probleem op zich was al erg genoeg. Jonker echter liet het hier niet bij. Dit had alles te maken met zijn karakter en een ver familielid, dat bij de koninklijke houtvesterij in dienst was, hetgeen resulteerde in een brief, geschreven op 19 April 1937, met de aanhef: "Hoog Geachte Majesteit. Onze Koningin Wilhelmina".

aan de kon. Hopen de dat uw Majesteit mijn wil helpen
en mijn dit schrijven niet kwalijk neemt
Het Vriendelijke Graeten U Hoog achtend.
uw. an.
Weg Jonker
"Tangeren".
Epe.

In deze brief legt mijn grootvader in heldere taal uit, wat de moeilijkheidsgraad in deze hele affaire is. Daarbij aandragerende, dat het wilde dier in kwestie, waarschijnlijk uit de bossen van Gortel komende, ook een stuk verantwoordelijkheid is van de landsvrouwe. Met als aardige bijgedachte, dat: "misschien onze Prins Bernhard er nog genoeg in heeft, deze biggen te hebben in het bosch."

Curieuze bijkomstigheid in dit verhaal is misschien dat prins Bernhard - in januari van dat jaar getrouwd met de Nederlandse kroonprinses - juist in 1937 de algehele bemoeienis zou krijgen omtrent de jachtzaken. Maar hier heeft mijn grootvader vast niet van geweten.

Of de bewuste brief Hare Majesteit ook daadwerkelijk be-

reikt heeft, weet ik niet. Wel, dat er een afwijzende reactie kwam. Wie deze geschreven heeft, is jammer genoeg niet meer te achterhalen. De tand des tijds en de muizen hebben hun werk grondig gedaan. (Navraag bij het koninklijk huisarchief heeft hierover ook geen nadere gegevens opgeleverd.)

Het praatje dat inmiddels over Tongeren liep – als zou de varkensvrijerij op het Ruwe Veen zelf uitgelokt zijn –, wandelde natuurlijk het laatst naar de plek waar het thuishoorde. Maar toen had het zijn venijnige werk al gedaan. Waar mijn grootmoeder – ook in haar laatste jaren onveranderd – boos en wat verdrietig op reageerde: *"As mensen proaten wilt, doet ze dät toch. Mä waren ze eers mä bie ons e'kommen. Want wie is d'r noen zo dom um te denken, dät een mense al deze narigheid zelf in huus haalt."*

De biggen ondertussen groeiden als de bekende kool en waren alleen maar tot last. Uiteindelijk zijn ze, naar mijn beste weten, terechtgekomen bij de L.H.S. te Wageningen. Zo ze al geld opgebracht hebben, woog dit bij lange na niet op tegen alle ongemak en kosten.

Eén persoon heeft er in ieder geval goed garen bij gesponnen. Dat was de bekende Veluwse liedjeszanger Jan van Riemsdijk, die er – tot groot ongenoegen van mijn grootmoeder – de boer mee opging. En de geschiedenis, die bij deze vastligt, wordt er ook niet slechter van.

Waarmee we, na al die jaren, dit wonderlijke verhaal kunnen afsluiten.

Wordt vervolgd

Boekbespreking

G. Kouwenhoven

Dr. M.A.M. Franken

Dienaar van Oranje, Andries Schimmelpenninck van der Oije, 1705 – 1776, Een politieke en bestuurlijke levensbeschrijving van een Gelderse luitenant-stadhouder, uitgegeven door de Walburg Pers, ISBN 90.5730.190.3

Dit is een grandioos boek, om te beginnen in omvang: 368 bladzijden, waarvan 300 tekst met kleine lettertjes op volle pagina's en de rest noten, bronnen, literatuur, index en een aantal andere bijlagen.

De hoofdpersoon is lange tijd de belangrijkste man geweest op de Veluwe en door zijn goede connecties met de stadhouder ook in de rest van Gelderland. Zijn carrière maakte aan het eind van het Tweede Stadhoudersloze Tijdperk een geweldige sprong, omdat hij de zijde van Oranje koos.

Het is een geweldig interessant boek voor iedereen die belangstelling heeft voor de manier waarop het Veluwse platteland, de steden, het Kwartier van Veluwe, Gelderland en uiteindelijk de Republiek in de 18de eeuw bestuurd werden.

Zo worden heel nauwkeurig benoemingen in allerlei baantjes beschreven en hoe daarin elkaar precies de bal werd toegevoerd. Opmerkelijk is, dat de schrijver hierover zo weinig kritisch is. Het enige excuus voor de baantjesjagerij van de hoofdpersoon is dat het gebruikelijk was in zijn omgeving. De opstap tot beter betaalde baantjes was vaak het magistraatslidmaatschap van de steden. Dit betekende dat velen bij het verkrijgen van betere baantjes ook uitstedeig werden. Iets waar de patriotten later tegen zouden tekeergaan. Eén

keer wordt een geval in Hattem in dit boek vermeld waarbij aan een kandidaat voor de magistraat de voorkeur wordt gegeven boven een ander, omdat hij in de stad woonde. Dit wordt dan nota bene als bijzonder vermeld.

We komen diverse bekenden van de Noordelijke Veluwe tegen, zoals Willem van Haersolte tot Yrst, die magistraatslid van Hattem en ambtsjonker van Epe was en die blijkbaar in de Gelderse politiek bekend stond als een dwarsligger en in welke hoedanigheid hij zelfs –tijdelijk– besluiten van de Staten Generaal kon frustreren, vooral door het gegeven dat in de Republiek meestal met eenparigheid van stemmen werd besloten.

We zien hoe de heer Van Isendoorn een van zijn laatste baantjes verliest aan een Schimmelpenninck, omdat hij rooms was. We zien ook dat stadhouder Willem V wel zeer snel kon zijn, als het maar was om zijn favorieten te begunstigen. De schrijver roept op tot bestudering van de runderpest, omdat dit in Gelderland nog niet naar behoren is gedaan. Daar kunnen wij mogelijk ons lokale steentje toe bijdragen. Hij noemt Voorst, Beekbergen en Epe als de meest getroffen gebieden.

Verder wordt in de noten vermeld dat de voorzitter van Ampt Epe, Evert de Jonge, in zijn doctoraalscriptie baanbrekend werk heeft verricht in het onderzoek naar de positie van de schouten op het Veluwse platteland in de late middeleeuwen en ten tijde van de Republiek.

Joost Rosendaal

Bataven! Nederlandse vluchtelingen in Frankrijk, 1787 – 1795, uitgeverij Vantilt, ISBN 77503 06 4

Dit kolossale boek van 735 pagina's maakt een volledige indruk, alsof de materie van de patriotse vluchtelingen, onder wie Herman Willem Daendels met zijn vrouw, over deze

periode in dit boek uitputtend is behandeld. Mogelijk is dit ook zo. De weergave van alle feitjes maakt het boek in ieder geval niet gemakkelijk te lezen.

Uiteindelijk heb ik via de index onze Herman Willem Daendels gevolgd en daarmee kan men een aardig beeld van hem krijgen. Duidelijk is dat hij in de eerste jaren niet tot de grootste voormannen van de vluchtelingen hoorde, maar dat zijn beste tijd als militair en revolutionair zich kort voor en tijdens de inval in de Republiek afspeelde.

"Na de verovering van Menen (september 1793) werd Daendels tijdelijk aangesteld als commandant van de vesting. Lang duurde dit bevelhebberschap niet. Het Franse leger werd in de achtervolging van de vijand teruggeslagen bij een poging om Kortrijk in te nemen. De terugtocht verliep zeer chaotisch en Daendels diskwalificeerde de falende bevelvoerende generaals door hun gezag over te nemen. Met gevaar voor eigen leven trachtte hij nog enige orde te brengen. Toen zijn paard onder hem vandaan werd geschoten, kon Daendels, zich vastgrijpend aan een voorbijrennend paard, half liggend, half hangend het vege lijf redden. Daendels' dappere gedrag bleef niet onopgemerkt" (blz. 444).

Het boek heeft nog meer nieuws te bieden: Gerrit Paape, publicist en secretaris van Daendels, heeft blijkbaar Daendels uitgebreid beschreven in het werk "Republikeinsch speelreisje van Vrankrijk naar Holland". (Deze titel staat niet in literatuurvermeldingen in andere boeken over Daendels.)

Wie een van de boeiendste tijdperken van onze geschiedenis en de beroemdste Hattermer wil bestuderen, kan niet om dit boek heen. Hij zal zich door de rijstebrijberg heen moeten eten naar luilekkerland. Het is te raadplegen in het gemeentearchief. Bij het boek gaat ook een cd met informatie van elke Bataaf.

**Het hertogdom Gelre, Geschiedenis, kunst en cultuur
tussen Maas, Rijn en IJssel**

**Oorspronkelijk uitgegeven onder redactie van Johan-
nes Stinner en Karl-Heinz Tekath (in het Duits)**

Eindredactie van de Nederlandse, herziene editie:

I.D. Jacobs

Uitgegeven door Matrijs, ISBN 90 5345 195 1

Dit boek kwam me zeer bekend voor en dat is niet vreemd. Het is gebaseerd op het in twee delen verschenen "Gelre, Geldern, Gelderland" en "De gouden eeuw van Gelre". Deze boeken hoorden bij de tentoonstelling over de gouden eeuw van Gelre (grofweg eind 15de en begin 16de) die op vier plaatsen is geweest. De Nederlandse oplage van 2000 exemplaren was al snel uitverkocht.

Uitgeverij Matrijs heeft het aangedurfd een nieuwe druk in één deel van ruim 600 bladzijden te publiceren die eerst heel kritisch is herzien door de oorspronkelijke auteurs, gesteund door meer deskundigen en een eindredacteur.

Het is een adembenemend mooi boek geworden en ongetwijfeld gedegen, gezien de gerenommeerde auteurs die hebben meegewerkt en een tweede kans hadden om hun werk te perfectioneren. Zeer nieuwsgierig ben ik naar de achtergrond van het anonieme schilderij, geschilderd rond 1685, van de twee broers Wichard en Ludolf die de draak verslaan (blz. 501). Het is een afbeelding van de bekende legende waarbij de draak in zijn doodsnood "Gelre Gelre Gelre" brult en zo ons gewest zijn naam gaf. Op de achtergrond staat namelijk een kasteelruïne die sterk doet denken aan onze Dikke Tinne in de 17de eeuw!

Volgens de catalogus uit de eerste uitgave moet dit het kasteel van Geldern zijn. Te controleren valt dat moeilijk. Dat kasteel is al gesloopt vanaf 1637 en er zijn geen betrouwbare afbeeldingen van. Mogelijk was het door dezelfde hertog in vergelijkbare stijl gebouwd net als de dikke toren van

het kasteel Rosendaal.

Ik moet toegeven dat ik het nieuwe boek niet helemaal heb gelezen, maar dat moet u zelf maar doen.

Anne Aalders

Met gevelde lans en losse teugel, Kozakken in Nederland 1813 – 1814

**Uitgegeven door Egbert Forsten & Profiel te Bedum
ISBN 90 7678 104 4**

Vrouwen, huwbare dochters en jonge dienstmaagden werden uit voorzorg verborgen gehouden, goud en andere kostbaarheden werden begraven en paarden en koeien werden naar dichte plekken in het bos geleid. De schrik zat er goed in, toen in november 1813 de kozakken de oostgrens overstaken.

Het wapen bestaat uit een dubbelkoppige zilveren adelaar, goud gekroond, houdende in de klauwen een horizontaal geplaatste zilveren Atamansstaf en in de snavels de blauwe, goud omzoomde, afhangende linten van de tussen de koppen zwevende Russische keizerskroon.

Op de borst een doorsneden schild met (in blauw) twee schuingekruiste zilveren steuren, (in rood) een omgewende zilveren ruiter.

Op de rechtervleugel een langwerpige lichtblauwe schildje, zilver omrand, beladen met het gekroonde monogram van Tsaar Fjodor I en het jaartal 1591, alles van goud.

Op de linkervleugel een langwerpige lichtblauwe schildje, zilver omrand, beladen met het gekroonde monogram van Keizer Alexander III en het jaartal 1891, alles van goud.

De kozakken kwamen om ons land te bevrijden van de Fransen, maar hun reputatie als barbaarse woestelingen was hen al vooruit gegaloppeerd. Dat maakte dat ze niet bepaald met open armen werden ontvangen. Eenmaal in het brave Nederland stonden ze al gauw bekend als liederlijke, twee uur in de wind stinkende halfwilden. Zuipschuiten waren het, rokkenjagers, veelvraters en vechtmachines. Nauwelijks een half jaar waren ze in ons land en niet eens met zovelen, maar de kozakken op hun kittige steppepaardjes maakten zoveel indruk dat ze nog in talrijke volksverhalen figureren. Ze worden daarin steevast afgeschilderd als kruisingen van Rambo, Holle Bolle Gijs en de baardige duivel zelf, maar wie waren ze werkelijk?

Anne Aalders (64) uit Hoogeveen, oud-conrector van een plaatselijke scholengemeenschap, heeft onlangs een studie voltooid over de kozakken in Nederland. Hij schetst in zijn met veel anekdotes en illustraties verlichte boek een heel wat genuanceerder beeld van de jaren 1813 en 1814. Volgens hem moeten de meeste volksverhalen met een korreltje zout worden genomen. Meer waarde hecht hij aan dagboeken en andere ego-documenten waarin de kozakken over het algemeen op een veel positievere manier voor het voetlicht komen.

De kozakken waren in de eerste plaats goed getrainde en moedige soldaten die op hun snelle paardjes opeens konden opduiken achter vijandelijke linies om paniek en verderf te zaaien. Daarna vertrokken ze weer even snel als ze waren gekomen. Door dit soort moraal-ondermijnende speldenprikken uit te delen, waren ze voor de 'geregelde' Russische troepen van grote waarde.

Het waren niet bepaald fris geschoren huisvaders die om zes uur thuis waren voor een verantwoorde maaltijd. Eten met mes en vork was er trouwens helemaal niet bij. Ze leefden in mannengemeenschappen en waren een hard en ruig leven gewend, alhoewel ze ook godsdienstig waren. Slapen in de sneeuw, daar draaiden ze hun hand niet voor om. Kleding droegen ze in vele lagen over elkaar, een kip-petje verslonden ze desnoods rauw en ook konden ze sloten drank op.

Uit bewaard gebleven documenten blijkt dat in Groningen gelegerde kozakkenofficieren 's morgens koffie met rum verlangden, om 12 uur een behoorlijke schnaps en ontbijt met een fles wijn, bij het diner een schnaps en een fles wijn, vervolgens thee met rum en bij het avondeten al weer een fles wijn. Soldaten schuimden boerenhoeven af op zoek naar jenever en brandewijn, daarbij luidkeels 'schnaps, schnaps' roepend.

Om duidelijk te maken dat ze honger hadden –en dat hadden ze in de strenge winter van '13/'14 eigenlijk altijd–, maakten ze tot schrik van de bevolking sissende geluiden. Dat betekende dat er als de wiedeweerga een braadpan op het vuur moest worden gezet, liefst met een flinke klont vet erin, want ze hielden van machtig eten. Een terugkerend element in de volksverhalen is hun gesabbel op kaarsen, die destijds waren gemaakt van schapenvet of bijenwas.

Aalders denkt dat vooral die bovengemiddelde eet- en drinklust – een constante in veel anekdotes en volksverhalen – debet is aan de slechte naam die de kozakken al snel verwierven. Als bevrijders verwachtten ze dat de bevolking ruimhartig over de brug zou komen met voedsel en drank, maar Nederland was in de ruim vijf jaar dat het bij Frankrijk was ingelijfd, al helemaal uitgezogen en afgeknepen. Het was armoede troef en schraalhans was keukenmeester. Bovendien zal de bevolking met afgunst hebben gekeken naar de bacchanalen die de kozakken aanrichtten.

Kozak werd al gauw tot scheldwoord en stond voor dom, ruw, gewelddadig en aanmatigend.

Dat de kozakken niet alleen hongerlappen en zuipschuiten waren, maar ook vechtjassen van formaat bewijst hun snelle opmars door het noorden en oosten van ons land.

Op 10 november 1813 hadden zich 1200 tot 1500 kozakken verzameld bij het Duitse Neuenhaus, boven Nordhorn. Twee dagen later doken de eersten al op voor de IJssel. Hun strategie was om de Fransen zo snel mogelijk de rivier over te jagen en dan door te stomen naar het westen tot uiteindelijk Parijs. Dat lukte wonderwel.

Op 21 mei 1814 was heel Nederland voorgoed van de Fransen bevrijd.

In Deventer, in die tijd vestingstad met een paar honderd Franse militairen binnen de muren, was oversteken over de

IJssel onmogelijk. De stad werd op 12 november 1813 omsingeld om te voorkomen dat de daar aanwezige Fransen in de rug zouden aanvallen. De kozakken sloegen hun bivak op in omringende dorpen als Epse, Harfsen, Gorssel, Almen en Oxe. De bevolking moest de soldaten geruime tijd voeden en laven en hen tevens voorzien van stro, takkenbossen, hooi en haver. Op 26 april 1814 was het beleg van Deventer afgelopen. De Franse troepen kregen een vrijgeleide en konden met wapens en al naar hun vaderland terugkeren.

Op 13 november 1813 verschenen de kozakken in Zutphen, dat werd verdedigd door een klein Frans garnizoen. Toen de stad na tien dagen werd ingenomen, waren de Fransen al gevlogen.

Oversteken over de IJssel kon een paar dagen eerder al bij Zwolle. Daar werd de rivier overgestoken bij het Katerveer, nadat een eerdere poging mislukte. De Fransen aan de overkant deden het in hun broek voor twee kanonnetjes, die met ijzeren staven waren geladen. Bij de schermutselingen waren niet meer dan vijftien kozakken betrokken. Echte mannetjesputters waren het, want ze zetten ook nog eens de achtervolging in op de vluchtende Fransen.

De meeste moeite om de IJssel over te steken hadden de kozakken bij Wijhe. Op een smal punt in de rivier werd een schipbrug aangelegd van ruim twintig beurtschepen, waar de kozakken met paard en al overheen konden marcheren. Om ze niet weg te laten glijden, werden tussen de schepen takkenbossen gelegd. De burgemeester werd onder druk gezet om de (dek)schepen te confisqueren. De plek waar de brug de Veessense kant van de rivier bereikte, heet nog steeds de 'kozakkenkrib'.

In Wijhe bivakkeerden toen maar liefst driehonderd kozakken, van wie velen tot Kerstmis bleven. Nadat de brug op 26 november gereed was, werd Wijhe een doorgangsbivak waar soldaten een paar dagen konden uitrusten. Van dat

rijke kozakkenverleden is nog weinig over in Wijhe, zo blijkt uit een niet-representatieve steekproef onder gasten van het etablissement De Sallandse Kamer. Afstammelingen van vertier zoekende soldaten, die ongetwijfeld moeten rondlopen in Wijhe, kent men niet. En om wie ging het ook al weer: Vikingen? Kaninefaten?

Volgens Aalders is de rol van de kozakken als bevrijders sowieso ondergesneeuwd. Nergens werd een nationaal bevrijdingsmonument opgericht. Voor zover Aalders weet, staat er als aandenken alleen een stenen leeuwteje op een heuvel bij Ommen, alsmede een klein monument in Dalen bij Coevorden, waar twee kozakken liggen begraven. 'Het is een vergeten bevrijding', stelt de Hoogevener dan ook vast. Aalders vermoedt dat dit komt, omdat de bevrijding begon in Noord- en Oost-Nederland, een wat minder belangrijk gebied. Aalders: 'Hier zat niets. Geen regering, niets.' Niettemin hebben ze een verpletterende indruk gemaakt, deze tot de tanden bewapende steppesoldaten wier Russische voorouders zich vanaf de zestiende eeuw vermengden met Tartaren en Mongolen.

Her en der in Gelderland en Overijssel zijn straatnamen naar hen genoemd. Bovendien kent Putten een Kozakkenberg, is er in Epse een Kozakkenbult. Een gebied tussen Diepenveen en Olst heet het Kozakkengat en ook zijn er nog talrijke kozakkenlindes (pas in Wapenveld vernieuwd), -eiken en -struiken. En Veessen heeft zijn Kozakkenkrib. De bomen gebruikten de kozakken als uitkijkpost, maar ook als plek voor bijeenkomsten. Hattem staat vijf keer in de index, Heerde twee keer, Veessen zes keer.

Het enig overgebleven voorwerp uit de kozakktijd is een karwats, een stugge leren zweep met een stevige knop aan het einde waarmee je flinke en pijnlijke klappen kon uitdelen. Van de roemruchte schipbrug over de IJssel bestaat alleen nog een schilderij. Vanaf de uitkijktoren bij de voormalige steenfabriek bij Fortmond is aan de overkant van de ri-

vier een verhoging in het landschap te onderscheiden. Dat moet de kozakkenkrib zijn.

Tegen beter weten in, loopt Aalders nog even naar de plek aan de IJssel waar ooit de schipbrug lag, maar ook daar is helemaal niets te zien dat herinnert aan de kozakken. Zelfs geen lege jeneverkruik.

Kozakkeninvloeden in Nederland

In 1813 moest Napoleon, na grote verliezen, zijn troepen terugtrekken. De vesting Deventer was een van de steden die door de Franse commandant Maymat in staat van beleg werden verklaard. Zoals in vele steden brak ook in Deventer een volksopstand uit.

Vanuit Duitsland zonden de tegenstanders (Engelsen, Duitsers en Russen) een troep lichte ruiters waaronder kozakken, naar Deventer om de volksopstand te ondersteunen.

Een verrassingsaanval door een kleine troep kozakken op de Brinkpoort van Deventer, op 12 november 1813, mislukte, evenals een poging op 23 november 1813 om de stad in bezit te nemen.

De hoofdmacht van de kozakken trok daarna verder naar Zwolle; een klein deel bleef achter op een hooggelegen plek aan de IJssel om Deventer te observeren. Vooral de Noordenbergpoort konden ze vanaf die plek goed in de gaten houden. Deze plek is nog te herkennen aan de Kozakkenweg, uitkomend op de IJsseldijk bij Diepenveen. Aan deze Kozakkenweg staat een meer dan 500 jaar oude linde die de Kozakkenlinde wordt genoemd.

Bij Gorssel is ook een herinnering aan de aanwezigheid van kozakken te vinden. Eveneens op een hoog punt in het

landschap, aan de Huzarenlaan, bevindt zich een verhoging die de Kozakkenbult is geheten. Op deze bult heeft vroeger een hut gestaan. In 1941 is op deze plek een woning gebouwd die men de Kozakkenbelt noemt. De Huzarenlaan was vroeger een verbindingsweg tussen de kazerne en het oefenterrein van de huzaren. In de directe nabijheid vind je ook een Kozakkenweg.

Wat is een kozak?

Kozakken worden vaak afgeschilderd als naïef en onwetend, vreemd geklede zonderlingen of clowns. Een imago dat onder andere wordt overgebracht door de foto van een lansdragende kozak op de voorpagina van de International Herald Tribune.

Het woord kozak betekent zoveel als guerrilla of avonturier. Kozakken komen van de Oekraïense steppe, die ten noorden van de Zwarte Zee en de Kaukasus begint.

Van oorsprong zijn het Serven, die in de 14e en 15e eeuw uit het Moskouse rijk vluchtten, in de valleien van de rivieren Dnjepr, Don en Oeral woongemeenschappen stichtten en zich bezighielden met het verbouwen van tarwe en het fokken van vee. Deze kozakkengroepen hadden land in gemeenschappelijk eigendom. Ze werden geregeerd door een soort dorpsvergadering onder leiding van gekozen dorpsoudsten, die ataman of hetman werden genoemd. De leider van een regio genoot veel prestige en had tijdens een oorlog de autoriteit van een militair leider en in vreedestijd die van een regeringsambtenaar.

Periodieken

Veluwe Geslachten. Jaargang 29, nr. 4, 2004

Kwartierstaat van Jan Engelbertus Kerseboom.

Hierin kwartieren IJzerman en Borreman Heerde, Overweg en Logtenberg Oene

Stamboom Van Lohuizen

J.A. van Lohuizen

In navolging van de vorige publikatie hier een aanvulling op de eerdere gegevens.

Jan Jans was een van de eerste smeden in de familie. De andere Van Lohuizens, Arend Jans en Harmen Jans, bleven nog vrij lang wonen en werken in en rondom Heerde. Zij verbleven voornamelijk in Markluiden en de Horsthoek.

Ik zal deze keer met name richten op de tak van **Jan Jansz van LOHUYZEN**; hij woonde en werkte in Epe.

I.1 **Jan Jansz van LOHUYZEN**, smidsbaas te Epe, geboren op 25-06-1758 te Heerde, overleden op 29-11-1840 te Epe op 82-jarige leeftijd.

Gehuwd (1) op 24-jarige leeftijd op 12-05-1783 te Hattem met **Janna WELBERGEN**, 27 jaar oud, geboren op 19-05-1755 te Delden, overleden op 28-02-1796 te Epe op 40-jarige leeftijd, begraven op 05-03-1796 te Epe.

Gehuwd (2) op 38-jarige leeftijd op 07-05-1797 te Hattem met **Jennigje BOSCH**, 43 jaar oud, geboren op 27-05-1753 te Hattem, overleden op 17-12-1837 te Epe op 84-jarige leeftijd.

Uit het eerste huwelijk:

1. **Jan van LOHUYZEN**, geboren op 18-09-1788 te Epe, gedoopt op 21-09-1788 te Epe.
2. **Janna van LOHUYZEN**, geboren op 18-01-1789 te Epe, gedoopt op 24-01-1789 te Epe.
3. **Rijntje van LOHUIZEN**, zonder, geboren op 15-02-1791 te Epe, gedoopt op 20-02-1791 te Epe, overleden op 22-08-1849 te Apeldoorn op 58-jarige leeftijd.
Gehuwd op 21-jarige leeftijd op 24-10-1812 te Epe

met **Hendrik WESTERIK**, 22 jaar oud, timmerman, geboren op 07-10-1790 te Heerde, overleden op 17-07-1866 te Apeldoorn op 75-jarige leeftijd.

4. **Jannes van LOHUYZEN** (zie II.5)
5. **Aaltjen van LOHUYZEN**, geboren op 22-05-1793 te Epe, gedoopt op 26-05-1793 te Epe
6. **Jan Jans van LOHUYZEN** (zie II.8)
7. **Hermannus van LOHUYZEN**, geboren op 25-02-1796 te Epe
8. **van LOHUYZEN**, overleden op 23-10-1797 te Epe, begraven op 26-10-1797 te Epe
9. **van LOHUYZEN**, overleden op 13-02-1789, begraven op 17-02-1789

II.5 **Jannes van LOHUYZEN**, smid te Epe, geboren op 19-04-1792 te Epe, gedoopt (NH) op 22-04-1792 te Epe, overleden op 12-06-1891 te Epe op 99-jarige leeftijd.

Gehuwd op 27-jarige leeftijd op 07-05-1819 te Hattem met **Janna KIEZEBRINK**, 25 jaar oud, geboren op 17-09-1793 te Windesheim, overleden op 01-12-1855 te Epe op 62-jarige leeftijd.

Uit dit huwelijk:

1. **Jan van LOHUIZEN**, smid, geboren op 05-04-1820 te Epe, overleden op 28-05-1898 te Heerde op 78-jarige leeftijd.
Gehuwd op 26-jarige leeftijd op 13-02-1847 te Heerde met **Wemme DOCTER**, 27 jaar oud, zonder, geboren op 08-11-1819 te Heerde, overleden op 19-12-1900 te Heerde Dorp op 81-jarige leeftijd.
2. **Heintje van LOHUIZEN**, dienstmeid, geboren op 13-04-1821 te Epe (gezindte: NH), overleden op 21-10-1895 te Heerde op 74-jarige leeftijd.
Ondertrouwd op 06-06-1847 te Heerde, gehuwd op 26-jarige leeftijd op 19-06-1847 te Heerde met **Derk BREET**, 26 jaar oud, doodgraver/stalknecht, geboren op 07-05-1821 te Heerde (gezindte: NH), overleden op 28-10-1889 te Heerde op 68-jarige leeftijd.
3. **Wichem van LOHUIJZEN**, smid te Epe, geboren op

29-05-1822 te Epe (gezindte: NH), overleden op 07-10-1895 te Epe op 73-jarige leeftijd.

Gehuwd op 34-jarige leeftijd op 21-02-1857 te Epe met **Teuntje VEERMAN**, 32 jaar oud, dienstmeid, geboren op 03-04-1824 te Oene, gem. Epe, overleden op 09-10-1906 te Epe op 82-jarige leeftijd.

4. **Janna van LOHUIZEN**, geboren op 30-01-1824 te Epe, overleden op 04-05-1826 te Epe op 2-jarige leeftijd

5. **Gezina van LOHUIZEN**, geboren op 08-05-1825 te Epe

6. **Jannes van LOHUIZEN**, smid, geboren op 30-05-1827 te Epe, overleden op 08-04-1901 te Apeldoorn op 73-jarige leeftijd.

Gehuwd (1) op 28-jarige leeftijd op 17-11-1855 te Apeldoorn met **Jacomina NIEUWENHUIS**, 31 jaar oud, geboren op 14-04-1824 te Apeldoorn, overleden op 12-12-1866 te Apeldoorn op 42-jarige leeftijd.

Gehuwd (2) op 40-jarige leeftijd op 22-06-1867 te Apeldoorn met **Hilletje MOUW**, 28 jaar oud, dienstmeid, geboren op 16-01-1839 te Apeldoorn.

7. **Janna van LOHUISEN**, geboren op 30-03-1829 te Epe, overleden op 21-12-1896 te Kampen op 67-jarige leeftijd.

Gehuwd (1) op 28-jarige leeftijd op 04-01-1858 te Epe met **Jan BEUMER**, 36 jaar oud, geboren op 08-10-1821 te Epe.

Gehuwd (2) op 60-jarige leeftijd op 14-09-1889 te Heerde met **Gerrit Kornelis SCHOEP**, 78 jaar oud, papiermaker, later winkelier, geboren op 12-10-1810 te Epe (Oene), gedoopt op 04-11-1810 te Epe (Oene), overleden op 21-08-1893 te Apeldoorn op 82-jarige leeftijd.

Gehuwd (3) met **Joachim Hermann KRONMOLLER**, zeevarend, geboren op 30-12-1817 te Hamm bij Hamburg Dld, overleden vóór 1889.

8. **Teunis van LOHUIZEN**, geboren op 15-10-1830 te Epe, overleden op 15-06-1840 te Epe op 9-jarige leeftijd

9. **Evert van LOHUIZEN**, geboren op 25-01-1835 te Epe

II.8 **Jan Jans van LOHUYZEN**, ijzersmid te Epe, geboren op 24-02-1796 te Epe, gedoopt op 03-03-1796 te Epe, overleden op 08-01-1877 te Epe op 80-jarige leeftijd.

Gehuwd op 30-jarige leeftijd op 10-02-1827 te Epe met **Maritje de BRUIN** (Maritje Peterson), 25 jaar oud, geboren op 20-03-1801 te Elspeet, gedoopt op 29-03-1807, overleden op 16-07-1882 te Epe op 81-jarige leeftijd, dochter van **Antony PEETERSEN**, dagloner, en **Janna PETERS**.

Uit dit huwelijk:

1. **Fennigje van LOHUIZEN**, geboren op 17-11-1827 te Epe (gezindte: NH), overleden op 23-08-1886 te Hattem op 58-jarige leeftijd.

Gehuwd op 32-jarige leeftijd op 02-05-1860 te Hattem met **Hermannus WEENINK**, 32 jaar oud, bakker, geboren op 15-08-1827 te Dalfsen (OV), overleden op 07-03-1907 te Hattem op 79-jarige leeftijd.

2. **Willem van LOHUIZEN**, geboren op 22-12-1829 te Epe, overleden op 09-02-1830 te Epe, 49 dagen oud.

3. **Willempje van LOHUIZEN**, geboren op 05-12-1830 te Epe (gezindte: NH), overleden op 05-08-1907 te Hattem op 76-jarige leeftijd.

Gehuwd op 29-jarige leeftijd op 06-10-1860 te Epe met **Eijbert Jan van DRIESTEN**, 26 jaar oud, landbouwer, geboren op 29-11-1833 te Elburg, overleden op 18-07-1907 te Hattem op 73-jarige leeftijd.

4. **Jan van LOHUIZEN**, smidsbaas te Epe, geboren op 22-09-1832 te Epe, overleden op 15-10-1912 te Hattem op 80-jarige leeftijd.

Gehuwd op 29-jarige leeftijd op 24-05-1862 te Epe met **Aartje WITTEVEEN**, 29 jaar oud, geboren op 05-05-1833 te Epe, overleden op 03-03-1906 te Epe op 72-jarige leeftijd.

5. **Janna van LOHUIZEN**, geboren op 29-12-1833 te Epe (gezindte: NH), overleden op 08-06-1915 te Hattem op 81-jarige leeftijd.

Gehuwd op 28-jarige leeftijd op 14-05-1862 te Hattem met **Cornelis de WEERDT**, 27 jaar oud, geboren op 03-04-1835 te Epe (gezindte: NH), overleden op 11-01-1917 te Epe op 81-jarige leeftijd.

6. **Antonia van LOHUIZEN**, dienstmeid, geboren op 18-03-1837 te Epe, overleden op 12-05-1899 op 62-jarige leeftijd.

Gehuwd op 20-jarige leeftijd op 24-10-1857 te Epe met **Albertus VISCH**, 23 jaar oud, dagloner, geboren op 29-08-1834 te Epe, overleden op 06-09-1898 op 64-jarige leeftijd.

7. **Hermannus van LOHUIZEN**, smid te Epe, geboren op 21-07-1839 te Epe, overleden op 08-03-1920 te Epe op 80-jarige leeftijd.

Gehuwd op 28-jarige leeftijd op 25-04-1868 te Epe met **Aartje LEURINK**, 25 jaar oud, dienstmeid, geboren op 08-10-1842 te Epe, overleden op 15-11-1911 te Epe op 69-jarige leeftijd.

8. **Arend van LOHUIZEN**, smid, geboren op 17-06-1841 te Epe (gezindte: NH), overleden op 14-04-1910 te Epe op 68-jarige leeftijd.

Gehuwd op 28-jarige leeftijd op 02-08-1869 te Epe met **Maria ten HOVE**, 26 jaar oud, geboren op 15-06-1843 te Epe, overleden op 15-11-1918 te Epe op 75-jarige leeftijd.

9. **Maria van LOHUYZEN**, geboren op 08-03-1846 te Epe, overleden op 06-04-1864 te Epe op 18-jarige leeftijd.

Mochten er vragen en/of opmerkingen zijn of u kent iemand die eventueel gegevens zou kunnen aanvullen, dan zou ik dat graag van u horen via onderstaande adres.

Email: j.a.van-Lohuizen@planet.nl

Homepage: <http://home.planet.nl/~lohui056/>

Ecclesia in Fasna

Wim van 't Einde

Onder de bovenstaande naam startte vorig jaar een project dat de kerkgeschiedenis van Vaassen gaat uitdiepen. Verschillende kerken hebben hun medewerking al aangeboden en verschillende mensen hebben ook al een bijdrage geleverd.

Het eerste nummer van "Ecclesia in Fasna" verscheen in januari. Per kwartaal zal telkens een nieuw nummer verschijnen.

Op dit moment is er (veelal nog onbewerkt) materiaal beschikbaar voor een behoorlijk aantal jaren. Ook zijn een aantal publicaties die eerder verschenen, verzameld en bewerkt voor internet.

Een gedeelte van de beschikbare gegevens is ontsloten op :

www.vanteinde.nl. Volg vandaar de link Kerkgeschiedenis en ga daar naar de uitgegeven delen. Op de site staan, behalve het eerste nummer (36 pagina's), de volledi-

ge teksten van het boek 'Kerkgeschiedenis van Vaassen' van Ds. Van der Zee (1934), de aanvulling van Willem Terwel (1968) en de gegevens van de rooms-katholieke geestelijken van Dorry te Riele (1991).

Ik wil de lezers van dit blad vragen om, wanneer zij informatie hebben over één van de Vaassense kerken, deze beschikbaar te stellen voor het project. Mensen die een redactionele bijdrage willen leveren of transcripties van documenten willen maken, kunnen contact met mij opnemen.

Op dit moment wordt nagedacht over het onderbrengen van de werkzaamheden in een stichtingsvorm en het beschikbaar stellen van de gegevens op een eigen site.

Wim van 't Einde (0578 - 576551, wim@vanteinde.nl)

Chris Lanooy

Drs. Dianne Andeweg-Hamer

In Epe hebben vele kunstenaars gewoond en een van de bekendste is wel Chris Lanooy geweest, die voornamelijk werkzaam was als pottenbakker, maar daarnaast tevens kunstschilder, glazenier en ontwerper van glas, behang en textiel (o.a. damast) was. Hij heeft bijna 30 jaar in Epe aan de Heerderweg (nu nr. 30) in "Huize Hedda" gewoond.

Oorspronkelijk was hij afkomstig uit Zeeland; hij werd daar op 16 maart 1880 geboren als Christiaan Johannes, in St. Annaland op het eiland Tholen. Zijn vader en grootvader waren allebei smid. Jammer genoeg liep de smederij van zijn vader niet zo goed: de klanten uit de omgeving bleven weg, mogelijk omdat hij een slecht kerkganger was. Toen er een baan als hoefsmid beschikbaar kwam bij de Haagse Tram Maatschappij, besloot Lanooy's vader deze kans te grijpen. In 1889 vertrok het kinderrijke gezin (10 kinderen) naar Den Haag.

Chris kon goed tekenen en na zijn schoolopleiding trad hij in 1896 als leerling-schilder in dienst bij de Haagse Plateelbakkerij Rozenburg. Hij was verplicht om 's avonds lessen tekenen te volgen aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag. Hij werd een rappe, handige schilder met veel tempo; dit was van belang bij Rozenburg, omdat daar met stukloon werd gewerkt: hoe meer hij schilderde, des te meer hij verdiende.

In oktober 1897 heeft hij zijn baan opgezegd bij Rozenburg, want het was voor hem te beperkt om alleen decorateur te zijn. Toen is hij bij enkele bedrijfjes en bij verschillende kunstenaars als decoratieschilder aan de slag gegaan. In

1898 werd hij schilder bij plateelbakkerij Zuid-Holland in Gouda.

Het pottendraaien heeft hij geleerd bij een bloempottendraaier in Gouda. Ook schotels leerde hij draaien en daarnaast begon hij te experimenteren met glazuren. Hij gebruikte hiervoor allerlei verschillende grondstoffen, zoals afroomsels van een tinnegieterij en kopervijzel.

Vanaf 1902 had hij de beschikking over een eigen atelier met oven, aan de Kleiweg in Gouda en ook in Scheveningen had hij een werkplaats.

In 1906 trad hij in dienst bij de aardewerkfabriek Haga in Purmerend, waar hij met twee anderen de artistieke leiding had. In deze periode kon hij zich verder toeleggen op andere aspecten van de keramische productie, zo beheerste hij ook vrij snel moeilijke technieken als het aanbrengen van lusterglazuur.

*Schilderij
Chris
Lanooy*

Van 1907 tot 1920 had hij met enkele medewerkers een fabriekje in Gouda, waar ook veel gebruiksaardewerk werd gemaakt om het hoofd boven het water te houden. Daarnaast vervaardigde hij zelf kunstaardewerk, waarbij hij de

eerste series voorwerpen met monochrome of coloristisch vloeiende glazuren zonder figuratieve decoraties maakte. Voorheen werden de thema's voor zijn decoraties vooral ontleend aan de Oosterschelde en de oosterse keramiek: vele soorten vissen, kwallen, zeeanemonen, wieren en verschillende schelpdieren, maar ook vlinders, wantsen, wespen, kikkers, draken, boomtakken en bloemmotieven, al dan niet in gestileerde vorm. Op de afbeelding zien we een voorbeeld van dergelijk werk van Lanooy, in dit geval een schilderij dat in het gemeentehuis in Epe hangt.

Zijn leerling Frans Slot heeft over deze ontwikkeling geschreven:

"In die tijd was Chris Lanooy een van de eerste pottenbakkers, die de decoratie vaarwel ging zeggen en overstapte op de monochromen (d.w.z. effecten in glazuren of enkelkleurbehandeling).

Deze bestonden in China en Japan al lang, maar waren voor ons land iets nieuws en het werd dan ook een moeilijke tijd. Toch heeft hij het pleit gewonnen, want sindsdien is de gedecoreerde vaas steeds minder in trek gekomen. Stelt u zich voor een vaas met bloemmotieven beschilderd en nog eens bloemen er in! Zo was de gedachtengang van Lanooy!"

*Vaas op voet,
particulier bezit*

Lanooy bezocht diverse tentoonstellingen, o.a. over Japanse kunst, maar ook over Franse pottenbakkers. In Frankrijk hadden zich rond 1880 nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Hier ontstond het begrip "artiste céramiste" oftewel kunst-pottenbakker. Deze pottenbakkers beschouwden zichzelf niet langer als ambachtslieden, maar als kunstenaars. Zij zochten hun inspiratiebronnen vooral in de Aziatische keramiek. Ook Lanooy heeft deze ontwikkeling van decoratieschilder naar kunstpottenbakker doorgemaakt.

In 1907 is Chris Lanooy getrouwd met Johanna Elizabeth Schuitemaker, 'Belly', met wie hij vijf kinderen heeft gekregen: Lotty geboren in 1908, Cees in 1909, Betty in 1911, Rudi in 1914 en in 1919 zoontje Hedda, dat in februari 1920 overleden is, drie maanden oud.

Omdat Elizabeth een goede verkoopster was, verhuisden ze naar de Wachtelstraat in Gouda, waar ze een grotere werkplaats en winkel hadden.

Toch heeft Lanooy, ondanks deze goede voorzieningen, besloten om uit Gouda weg te gaan en naar Epe te verhuizen. De drassige omgeving van Gouda was ongezond voor zijn kinderen: zijn dochter Lotty had malaria en Hedda, het jongste kind, had kinkhoest gekregen en was daaraan overleden. De hoger gelegen Veluwe was daarom beter geschikt.

In 1931 heeft Lanooy in het tijdschrift 'Ons Nederland' een stukje over Epe geschreven:

"De gezonde lucht dankt Epe aan de bosschen en de hooge ligging: tusschen 2 en 21 M. boven A.P. Voor de weersgesteldheid ligt Epe ook zeer gunstig, b.v. met onweder. De meeste buien trekken langs den IJsseldijk of hoogen heuvelrug weg, zoodat Epe dikwijls voor zware buien gespaard blijft. Doordat er weinig stilliggende plassen zijn, heeft Epe geen last van de krankheden der lagere provincie-polders als malaria e.d. Daarom kan men met recht spreken van extra gezonde lucht. Daarom heeft schrijver dezes zich er elf jaar geleden voor goed gevestigd en nog altijd kan hij niets dan goeds van Epe zeggen. Het sterkste bewijs hoe

gezond Epe is, is het feit dat menige professor of dokter zich er een landhuisje laat zetten om er de vakantie door te brengen met vrouw en kinderen."

Lanooy aan het werk

Het lot was hem gunstig gezind, want hij kon zijn hele collectie kunstaardewerk voor een hoge prijs verkopen aan een vermogende Amerikaan.

Na de verkoop van zijn pand aan de Wachtelstraat kocht hij even buiten Epe, aan de Heerderweg, een villa met een groot perceel

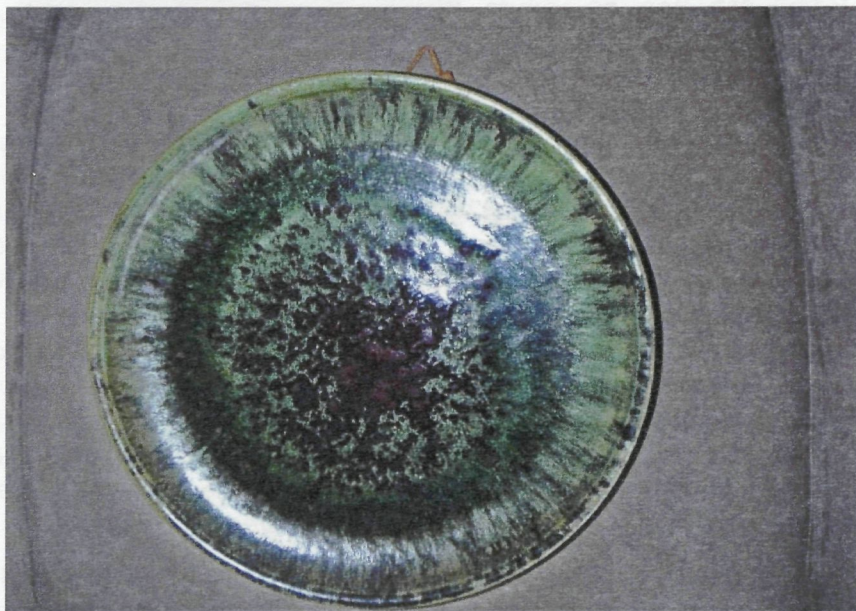
grond van enkele hectaren. Deze villa gaf hij de naam "Huize Hedda" naar zijn gestorven zoontje. Ondanks zijn financiële meevallers had hij zich voor deze aankoop zodanig in de schulden gestoken, dat hij besloot om de eerste jaren het huis te verhuren en in een houten schuur op het terrein te gaan wonen. Op het grondstuk stonden ook nog een timmerfabriekje en een houten loods. De overgenomen gereedschappen in het timmerfabriekje kwamen hem goed van pas. Voor zijn schoonmoeder bouwde hij een huis in een hoek van het terrein en noemde het "De eekhoorn". Hij bouwde ook zelf zijn eigen werkplaatsen en had zodoende de beschikking over verschillende ovens met twee schoorstenen. Een van de ovens had vier vuurgaten, die zeer hoog gestookt kon worden. Tevens waren er een gipsruimte, enkele glazuur- en draaikamers en een plaats om klei te mengen. Ook had hij een tentoonstellingsruimte voor zijn werk.

Uit hetzelfde stukje uit 1931 in "Ons Nederland":

"Wij houden elk seizoen een tentoonstelling van ceramiek

en andere kunstnijverheid uit eigen werkplaatsen. Wij bevelen ons aan voor het ontwerpen van landhuisjes, meubelen, batiks, damast, behang en andere stoffen, bouw-ceramik, glas, enz."

Zijn vrouw Belly deed de administratie, organiseerde exposities en zorgde voor de verkoop. Zelf trok Lanooy het hele land door met zijn werkstukken om te verkopen. Lanooy tekende ook patronen voor handwerken en weefsels, die door zijn vrouw, die een opleiding in de naaldkunst had gehad, werden gebruikt. Er werden kussens, tafelkleden en andere kleine snuisterijen gemaakt door zijn vrouw en schoonmoeder. Deze werkstukken werden tentoongesteld en verkocht. Wegens gebrek aan grondstoffen, het was niet lang na de Eerste Wereldoorlog, kwam de pottenbakkerij in Epe maar heel langzaam op gang en alles ging zeer primitief.

Wandbord, particulier bezit

Frans Slot vertelde: *"Klei in de vorm van leem werd in de omgeving van Epe verzameld en gereinigd over een zeef, die nog met de hand bediend moest worden. De leem uit deze omgeving was wel te gebruiken, maar alleen voor betrekkelijk lage temperaturen, zodat toch overgegaan moest worden op kleisoorten, geschikt voor hogere temperaturen, vooral voor het meer artistieke werk."*

Chris Lanooy werkte in de tuin aan zijn draaischijf en als er veel toeloop was, werd er entreegeld gevraagd. Dit deed hij later ook voor het bezoeken van zijn atelier en toonkamers. Aan het eind van de jaren '30 ontwierp hij zelfs een speciaal verkoopsysteem: elke deelnemer kocht per keer een zegel van 50 cent, die op een kaart moest worden geplakt. Iedereen met een volle kaart ter waarde van drie gulden en vijftig cent mocht wat uitkiezen voor tien gulden. Dit waren meestal simpele gebruiksvoorwerpen, soms ook wel tweede keus met wat foutjes. Ook maakte hij heel kleine potjes om als aandenken mee te geven; dit was feitelijk reclamemateriaal.

In zijn werk experimenteerde Lanooy nog steeds met glazuurtechnieken en wist daarmee steeds verschillende effecten te bereiken. In 1926 werd in het tijdschrift 'Maandblad voor beeldende kunsten' een tentoonstelling van het werk van verschillende eigentijdse keramisten besproken en over Lanooy werd dit verteld:

"De grootste kracht van het werk van Lanooy ligt dan ook in zijn prachtige, decoratieve kleureffecten. Schitterend is b.v. een bord van kleurverdeling en het straalt naar alle zijden uit. Ook dit werk is weer, door de groote samengesteldheid der glazuren en door hun buitengewone bewerkelijkheid, zeer kostbaar en dus maar voor weinigen toegankelijk."

Ter gelegenheid van zijn 25-jarig jubileum als pottenbakker ontwierp hij een serie van 1000 paddestoelenborden waarop hij verschillende soorten paddestoelen schilderde: para-

solzwammen, vliegenschwammen, cantharellen, russula's, zwavelkopjes, etc., etc. Deze gaf hij niet alleen op realistische wijze weer, ook abstraheerde hij ze tot kubistische vormen of vervormde ze tot organische decoraties. Ook be-

kend van hem zijn de vogelborden, gemaakt in 1931-'33:

"Denkende dat de tijden nu wel wat beter zouden worden, was dat een misrekening en in 1932 zaten we midden in de crisistijd, waarop Lanooy in arren moede besloot om nu maar een crisisbord te gaan maken, weer 1000 stuks, en ook dat lukte! De motieven voor deze serie waren alle mogelijke soorten vogels, waarvan u er in Epe nog verschillende zult vinden. Onder de borden staat 'Crisis 31-32'," aldus Frans Slot.

Graf van Chris Lanooy en zijn vrouw

Daarnaast maakte hij borden met allerlei soorten

vissen en verschillende randversieringen. Voor de vervaardiging van deze borden gebruikte hij een ponsief, waardoor hij in staat was in korte tijd grote aantallen borden te produceren.

In deze tijd heeft Lanooy diverse tentoonstellingen van zijn werk gehad, o.a. in Leiden en Den Haag.

In de jaren tot de Tweede Wereldoorlog probeerde Lanooy zich met alle mogelijke middelen staande te houden, terwijl hij juist in de oorlogsjaren veel verkocht. Er was niet veel

anders te koop en Lanooy had toen financieel geen zorgen, vrijwel voor het eerst van zijn leven.

Hij werkte voor de ondergrondse, hij verstopte geweren in de turfbult (de turf werd gebruikt voor het stoken van de ovens). Dit werd ontdekt in februari 1945 en hij werd door de Gestapo afgevoerd naar Amersfoort.

Frans Slot vertelde hierover:

"Aangezien hij toen al ziek was, kwam hij tegen begin juni '45 als een gebroken mens terug. Nog 3 jaar leefde Lanooy, waarna hij plotseling in februari '48 in Huize 'Hedda' overleed." (Lanooy was 66 jaar oud). *"Zijn pottenbakkerij was, ook al door de oorlogstijd, zo vervallen en verwaarloosd, dat deze werd geliquideerd. Kinderen van Lanooy waren er niet als opvolgers, zodat ik als leerling (door hem opgeleid gedurende een periode van 20 jaar) mij elders, ook weer in Epe, vestigde."*

Chris Lanooy is begraven op de begraafplaats aan de Tongerenseweg, samen met zijn vrouw Belly, die in 1941 was overleden. De grafsteen waarin een schaal is verwerkt, is vermoedelijk ontworpen door dochter Lotty. Het graf zelf is gedekt met een aantal gebruikte ronde ovenplaten waarop verschillende kleuren afgedropen glazuur zit.

In 1984 is er in Epe een overzichtstentoonstelling van het werk van Chris Lanooy geweest, georganiseerd door de dames van de Lions' Club, met medewerking van zijn dochter Lotty. Uit de krant van 8-10-1983:

"Mevrouw Mol-Lanooy uit Hengelo heeft zich bereid verklaard de expositie persoonlijk in te richten in het gemeentehuis. De opening vindt plaats op dinsdag 29 mei 's avonds om half 8, onder meer in aanwezigheid van de nog in leven zijnde kinderen van Chris Lanooy. Burgemeester Beuke zal worden gevraagd om als voorzitter van de expositiecommissie de officiële opening te verrichten, te zamen met de oudste dochter, mevrouw Mol-Lanooy.

Het is de bedoeling dat de heer E. Ebbinge, oud-conservator

van het gemeentelijk museum de Princessehof in Leeuwarden een inleiding houdt over Chris Lanooy, zijn leven en zijn werk."

De gemeente Epe heeft enkele schalen van Lanooy in haar bezit, die in een vitrine op de eerste verdieping van het gemeentehuis te zien zijn.

Bronnen:

1. Zeeuws Tijdschrift, '**Chris Lanooy**', jaargang 50, nummer 2, 2000
2. Frans Slot, '**Chris Lanooy**', Ampt Epe, no. 7, 1966, p. 15-17
3. C.J. Lanooy, '**Over Epe en omgeving**', Ons Nederland, 5^e jaargang, no. 5, 1931, p. 17,18
4. Gesprek met Hans van Riessen, leerling van Frans Slot, oktober 2004
5. E. Ebbinge, **C.J. Lanooy kunstpottenbakker**, Leeuwarden, 1977
6. '**Tussen twee vuren, Chris Lanooy 1881-1948**', onder redactie van W. Heybroek en K. Gaillard, Zwolle, 2002
7. www.cultuurarchief.nl
8. Tentoonstellingscatalogus '**Leerdam Unica, 50 jaar modern Nederlands glas**', Rotterdam, Museum Boymans van Beuningen, 1977
9. '**Nieuwe Kunst rond 1900**', tentoonstelling Haags Gemeentemuseum, 1961
10. **Maandblad voor Beeldende Kunsten**, jaargang 3, 1926, p. 248-251
11. Titus M. Eliëns, **Het Art Nouveau Art Deco Boek**, Zwolle, 2003, p. 196, 197
12. **Designers in Nederland**, Een eeuw productvormgeving, onder redactie van Timo de Rijk, Amsterdam/Gent 2003, p. 239
13. Krantenartikel 8-10-1983
14. Website www.lanooy.net/nederlands/het-verhaal.htm

Trefwoordenlijst Genealogie

André Dumont

Na de vele positieve reacties op de 2e editie van mijn "Trefwoordenlijst Genealogie" op het Internet (bijna 40.000 bezoekers sinds januari 2003) en in boekvorm kan ik met enige trots het gereed zijn van de 3e editie aankondigen.

In de verwachting velen een plezier te doen met deze aankondiging van de "Trefwoordenlijst Genealogie, 3e editie" verzoek ik u hiervan melding te willen maken op uw website en/of in uw verenigingsblad.

Ter informatie: In de 3e editie zijn op 311 bladzijden circa 14.000 trefwoorden opgenomen, die voorkomen op de akten tussen 1400 en 1900 in het Latijn, OudmiddenNederlands, Frans, Duits en Vlaams.

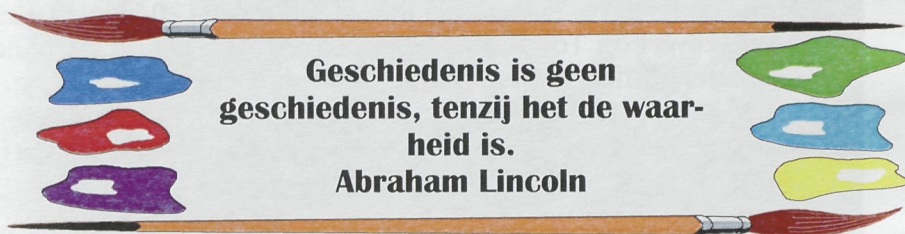
Ook nu weer gratis ter inzage en, indien gewenst, te downloaden op mijn website www.dumont-andre.nl.

Wie niet zelf de 311 bladzijden wil uitprinten, kan deze ook weer in boekvorm bestellen. De bijdrage voor de print-, verzend- en overige kosten is dan € 17,00.

Velen bezitten reeds de 2e editie in boekvorm. Zij kunnen een "Aanvulling 2e editie" bestellen. Deze aanvulling omvat circa 6000 trefwoorden op 115 bladzijden ("2e editie" en "Aanvulling" zijn samen gelijk aan de "3e editie"). De bijdrage voor de "Aanvulling 2e editie" in boekvorm voor de print-, verzend- en overige kosten is € 7,00.

Alle boeken zijn uitgeprint door Multicopy Oss, op 80 g/m² papier, voorzien van pvc schutblad en ingebonden in een metalen spiraal.

Bestellen kan door het zenden van een e-mail d.m.v. de knop "Woordenlijst bestellen" op mijn website: www.dumont-andre.nl, het zenden van een (bestel)brief aan Dumont André, Kruisstraat 112, 5341 HG Oss (Nederland) of met een e-mail aan info@dumont-andre.nl.

Stamboom Van Dragt / Van Mossel

Bob Gorter

Iets wat Vaassen betreft:

In mijn stamboom staan vermeld **Wessel van Dragt** en **Egberta van Mossel**, gehuwd op 19 mei 1860 te Epe, acte 116 (mijn betovergrootouders).

Bij een brand in Vaassen op 19 juni 1865 zijn twee kinderen van dit echtpaar om het leven gekomen, t.w. Hendrik van Dragt (geb. 22-12-1860) en Marinus van Dragt (geb. 20-1-1865). Weet iemand of hierover al eens iets is gepubliceerd?

Van Gerrit Kouwenhoven kreeg ik een kopie van het brievenboek van Epe, waarin staat dat er een brief verzonden is naar Arnhem ("Procesverbaal van Gerritsen inzake de brand in Vaassen"). Die brief is in Arnhem inmiddels "vernietigd". Verder weet ik hier niets over.

Misschien weet een van de lezers van *Ampt Epe* meer of weet hij/zij waar ik verder zou kunnen zoeken.

Schooljaren 19.. ?

Lijda van den Bremen-Jonker vraagt zich af: Wie van u is wellicht is het bezit van een of (nog mooier) beide foto's? Mijn vader (Willem Jan Jonker, geboren 20 mei 1905) heeft zowel de Tongerense School gezeten als op de Mulo, de zogenaamde Franse School, aan de Beekstraat te Epe.

Dit lommerrijke beeld, gemaakt door B.J. Pottjewijd, Koninklijk Hoffotograaf, te Winschoten, dateert - naar ik meen - vanuit de Tongerense schooltijd. Op deze foto is nr. 26 mijn vader.

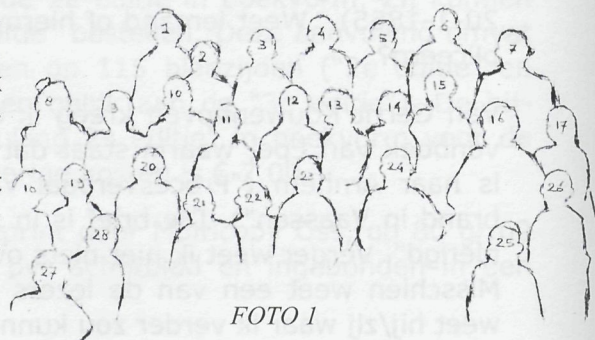
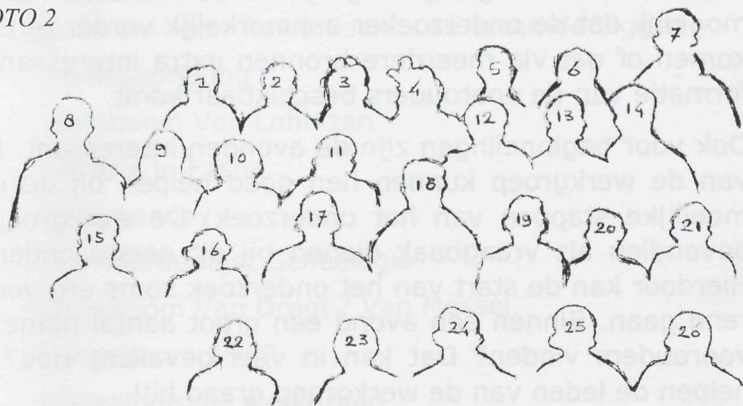

FOTO 1

FOTO 2

Hiervoor stond het atelier van H.S. Frank, fotograaf te Groningen, garant en moet welhaast tijdens de Eper schooljaren gemaakt zijn. Hier staat de jonge W.J. Jonker op nr. 20.

Genealogische werkgroep

Steeds meer mensen raken geïnteresseerd in stamboomonderzoek. Dat kunnen we ook bij Ampt Epe goed merken. De genealogische werkgroep draait al geruime tijd en blijkt een goede basis te zijn voor onderlinge contacten. De leden van de werkgroep helpen elkaar bij het onderzoek en samen werken ze aan het ontsluiten van diverse bronnen binnen de gemeente Epe. Bronnen die soms moeilijk toegankelijk zijn, blijken nu eenvoudiger voor elkaar te raadplegen.

Ook kennisontwikkeling is een belangrijk onderwerp in de avonden van de werkgroep. Elke keer wordt een thema besproken, waardoor ook een meer divers onderzoek door de leden van de werkgroep mogelijk wordt. Hierdoor wordt het mogelijk dat de onderzoeker aanmerkelijk verder terug kan komen of dat via meerdere bronnen extra interessante informatie van de voorouders beschikbaar komt.

Ook voor beginners zijn de avonden interessant. Leden van de werkgroep kunnen hen goed helpen bij de eerste moeilijke stappen van het onderzoek. De werkgroep kan bovendien als vraagbaak dienen bij dit eerste onderzoek. Hierdoor kan de start van het onderzoek soms erg voortvarend gaan. Binnen een avond een groot aantal namen van voorouders vinden? Dat kan in veel gevallen! Hoe? Daar helpen de leden van de werkgroep graag bij!

Dit jaar is de werkgroep al twee keer bij elkaar geweest. De volgende avonden zijn gepland op 9 mei, 13 september en 7 november.

Geïnteresseerd? Reageer dan naar Wim van 't Einde (wim@vanteinde.nl, tel. 0578 - 576551)

Inhoudsopgave

Een terug- en vooruitblik	1
Mededelingen	2
Oproep (Veluwse recepten)	3
Bestuursleden stellen zich voor	4
Honderdvijftig nummers	5
Reactie op 'Denkende an...'	15
Jeugdherinnering	16
In en om ' Het Ruwe Veen' - de vreemde biggen	17
Boekbespreking	27
Stamboom Van Lohuizen	39
Ecclesia in Fasna	44
Chris Lanooy	46
Trefwoordenlijst Genealogie	56
Stamboom Van Dragt / Van Mossel	57
Schooljaren 19..?	58
Genealogische werkgroep	60

